Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 2 | Łódź, Niedziela 3 stycznia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאָדז, זונטאג, כ"ד טבת תרצ"ב | № 2

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

צ.ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

וועגען אַרויסטריט פון די רעוויזיאָניסטען

וואַרשאַ, 2 (י. ט. א. טעלעפאָניש). דער צ. ק. פון דער ציונ. אָרגאַניזאַציע האָט פערעפנטליכט א קאָמוניקאַט וועגען אַרויסטריט פון די רע-וויזיאָניסטען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. אין קאָמוניקאַט ווערט בעזאָגט:

מיט א חודש צוריק האָט „עת לבנות" זיך געווענדעט צום צ.ק. וועגען אָפּלעגען דעם 10-טען לאַנד-צוזאַמענפאָהר ביז ס'וועט אויפגעקלערט ווע-רען די שטעלונג פון די רעוויזיאָניסטען. דער צ.ק. האָט איינגעשטימט מיט דער ווענדונג פון „עת לבנות" און דעם טערמין פון דעם צוזאַמענפאָהר אָפּגעלעגט.

אויפ'ן לעצטען צוזאַמענפאָהר פון די רעווי-זיאָניסטען, איז אָנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע אַרויסצוטרעטען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. א גרופּע מענשען, וואָס זענען געווען אויף דער רעוויזיאָניסטישער קאָנפערענץ, וועלכע די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע איז טייער און פערשטע-הען די וויכטיגקייט פון ווייטער פערבלייבען אין דער ציונ. אָרגאַניזאַציע, האָבען זיך געווענדעט צום צ. ק. אז זיי ווילען בלייבען א בעשטאַנדטייל פון דער אַלגעמיינער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. אַנ'אַנדערע גרופּע האָט זיך געווענדעט צום צ. ק. מיט דער ביטע זיי צו ערמעגליכען דעם אַנטייל אין 10-טען לאַנד-צוזאַמענפאָהר פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, און צו פּראָלאָנגירען די רעגיסטראַציע. דער צ. ק. האָט בעשלאָסען די רעגיסטראַציע צו פּראָלאָנגירען ביז'ן 7-טען יאַנואַר. דער צ. ק. גלויבט, אז אַלע רעוויזיאָניסטען, וועלכע די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע איז טייער, און אויך די מיטגלידער פון „עת לבנות", וועלכע האָבען זיך נאָך ביז איצט נישט רעגיסטרירט, וועלען זיך בעטייליגען אין 10-טען לאַנד-צוזאַמענפאָהר

DYREKCJA

Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Spółki Akcyjnej,

(ELEKTROWNIA ŁÓDZKA)

zawiadamia swoich odbiorców energji elektrycznej, iż od dnia 2 stycznia 1932 r. wydawane będą personelowi, spełniającemu czynności służbowe na mieście

legitymacje koloru żółtego z fotografjami,

zaopatrzone w pieczęcie oraz plomby firmowe i podpisy Dyrekcji. Legitymacje te zawierają wyszczególnienie funkcyj służbowych oraz są ważne do końca 1932 roku. Dotychczasowe legitymacje zostały unieważnione.

PP. Odbiorców energji elektrycznej uprasza się o żądanie okazania legitymacji służbowej przed rozpoczęciem czynności przez funkcjonarjusza elektrowni.

Na niniejsze rozporządzenie Dyrekcja Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc., specjalnie zwraca uwagę PP. Odbiorców, nadmieniając, że za nadużycia osób, niezaopatrzonych w legitymacje Towarzystwa, nie przyjmuje na siebie żadnej odpowiedzialności.

שניידער-צעך אויף דער שטאָט לאָדז, פּיעטר. 20.

מיר מאַכען בעקאַנט, אז מאָנטאַג דעם 11-טען און דינסטאַג, דעם 12-טען יאַנואַר ד. י., 6 אזייגער אין אָוונט צום ערשטען טערמין און 8 30 אין אָוונט צום צווייטען טערמין, וועט פאָרקומען אין אייגענעם לאָקאַל, פּיעטריקאָווער 20 די

אַלגעמיינע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג:

1) ערעפנונג, 2) איבערליינען דעם פּראָטאָקאָל פון דער לעצטער אַל-געמיינער פערזאַמלונג, 3) טעטיגקייטס בעריכט, 4) קאַסע-בעריכט, 5) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 6) קריטיק איבער'ן בעריכט, 7) אויסשליסען מיטגלידער, 8) בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1931/32, 9) וואַהלען פון א סטאַרשי, 10) וואַהלען פון פאָדסטאַרשי'ס, 11) וואַהלען פון א פערוואַלטונג, פערטרע-טער אין רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 12) גמילות-חסדים קאַסע, 13) בעריכט פון האַנדווערקער-קאָנגרעס, 14) די לאַגע אין פאַך, 15) שטייער-ענינים, 16) הילפס-אַקציע, 17) פרייע פאָרשלאַגען.

צוליב דער וויכטיגקייט פון טאָג-אָרדנונג, בעטען מיר אַלע אונזערע מיטגלידער אַנטיילצונעהמען אין דער פערזאַמלונג. די פער-וואַלטונג.

ד"ר ס. וואָלפסאָן

[illegible]

נאַרוטאָוויטש 2

טעלעפאָן 128-83

נעמט אָן פון 5 – 7 אָוונט

קרן קימת לישראל | **פילהאַרמאָניע - זאַל**

בלאָדז | נאַרוטאָוויטש 20

מיטוואָך, דעם 6 יאַנואַר, 8.15 אָוונט

גראַנדיעזע יובילעאום - אַקאַדעמיע

(50 יאָהר חבת-ציון-בעוועגונג און 30 יאָהר קרן-קימת)

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען: דער בעקאַנטער העברעאישער שריפטשטעלער

א. דרויאַנאָוו א"י, משה לימאַן און ד"ר טאַרטאַקאָווער.

אין קאָנצערט-טייל אויסגעפיהרט דורך סאָליסטען, כאָר און אָרקעסטער פון „הזמיר", אונטער דער לייטונג פון ה' יאַבלאָן

שאַפונגען פון מענדעלסאָן, בלאָך, הענדעל, זילבערק, נאַשעז, סאַראַסאַטע א. א.

בילעטען צום פרייז פון 50 גר' ביז 2.50 צו בעקומען אין ביוראָ פון קק"ל (פּיעטריקאָווער 29) און אין טאָג פון דער אַקאַדעמיע בײַ דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

א מעכאַנישע וועבעריי

(אין אָנגענעם פּריק-גענד) אין צענטרום פון שטאָט, וועלכע בעשטעהט פון 60 ענגלישע שטולן און קאָריר, ווי בעשפּיה"ג דמט אן אויף קליין אַרבייט. אָפערטע אין „פאָלקסבלאַט" אונטער „לוין אַרבייט". 79

שרייבען שיין און שנעל

לערנט אויס דער בערימטער קאַליגראַף

ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס,

אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען א יידישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָר נישט. — די עלטער שפּילט קיין ראָלע נישט. זאַוואַדזקאַ 19, 1. פּ. פראָנט.

איך בעטייליג זיך אין דיין צער ה' יודעל נאַמבערג צוליב דעם טויט פון טייט

מוטער

זייט געטרייסט!

ראָזענבלום.

בערטא טאַפּעלזאָן

(דאַנציג)

אַלעקסאַנדער צעלמייסטער

(פּאַריז)

פערלאָבט.

פּאַריז, דעצעמבער 1931.

דער אויפשטאנד פון די „רויטע העמדער“ כאפט ארום גאנץ אינדיען

9 אויפשטענדיגע פערמשפט צום טויט, 14 צו אייביגע קאטארגע—גאנדי זאל ארעסטירט ווערען

פעשאוואר 2 (ספ.טעל.) די מאכט-ארגאנען האבו אויטערדריקט דעם אויפשטאנד פון די „רויטע העמדער“. די בעוועגונג פון די „רויטע העמדער“ וואס כאפט ארום א רייה אינדישע פראווינצען, ווערט געפיהרט אונטער דער לאזונג פון נישט צאהלען קיין שטייערן.

דער אנפיהרער פון די „רויטע העמדער“ איז גאפהאר כהאי, מען רופט איהם „דער גאנדי פון צפון מערב-אינדיע“. די ארגאניזאציע פון די „רויטע העמדער“ טראגט דעם נאמען „קהודאי קהיד מעטנאר“, וואס איז דער טייטש „גאטס דינער“.

די מיטגלידער פון דער ארגאניזאציע פרעדיגען נישט אנצווענדען קיין געוואלד, ליבע צו מענשען און טרייהייט צו די געטליכע געבאטען. די ארגאניזאציע פון די „רויטע העמדער“ ציילט איבער 100 טויזענד מיטגלידער. זיי זענען מעהר-סטענטייל מאכמעדאנער, אנהענגער פון גאנדיס פרינציפען.

נאכ'ן ארעסטירען דעם פארזיצער פון אינדישען נאציאנאל-קאנגרעס פאנדיט דזשאווארלאל נעהרו האט מען איצט אויך ארעסטירט אבדול גאפער קהאן. ביידע זענען אויסער גהאנדין, די איינפלוסרייכסטע פירער פון קאמף געגען ענגלאנד.

ראנגאן, 2 (ספ טעל.) דאס שטאנד-געריכט געגען די אויפשטענדיגע אין בירמא האט ארויסגעטראגען אן'אורטייל. 9 זענען פערמשפט געווארען צום טויט און 14 צו קאטארגע אויפ'ן גאנצען לעבען.

באמביי, 2 (ספ. טעל.) דעם לעצטען מאנטאג איז זיך צונויפגעקומען ביז א האלב מיליאן גאנדיס אנהענגער, פאר וועלכע גאנדי האט גערעדט. געוועהנליך האלט גאנדי מאנטאג פאר א הייליגען שווייג-טאג און ער רעדט טאקי נישט אין דעם דאזיגען טאג. דאסמאל האט ער אבער גע-מאכט אן'אויסנאם.

אין זיין רעדע צו זיינע אנהענגער האט ער דערקלערט, אז ער מאכט היינט אן'אויסנאהם און ער רעדט, הגם עס איז מאנטאג, ווען ער שווייגט געוועהנליך. ער טוט עס דערפאר, ווייל אינדיע געפינט זיך אין אן'אויסערגעוועהנליכער לאגע.

— די לעצטע פעראָרדנונג פון דער ענגלישער רעגירונג — האט ער געזאגט — אין וועלכער די רעגירונג ווענדעט זיך דירעקט צו דער בעפעל-קערונג פון אינדיע איז אן'אפעטליכער ברוך מצד דער רעגירונג, דאס איז אן'אויסדרוק פון דער נעגאטיווער שטעלונג צו גאנדיס פערזאן.

מיר שטייען — האט ער ווייטער געזאגט — אויפ'ן שוועל פון כאאס. אינדיע קען אריינפאלען אין כאאס און מען דארף אנווענדען אלע כוחות זיין גרייט צו די שווערע און פעראנטווארטליכע טעג וועלכע קומען אן.

לאנדאן, 2 (ספ. טעל.) דער אלאינדישער קאנגרעס האט בעשלאסען צו בענייען די סאבאטאזש-אקציע. ס'זאלען בעשטימט ווערען געהיימע אינסטרוקטארען צו פיהרען מיט דער בעוועגונג אין די פראווינץ-שטעט. אויס מורא, אז די ענגלישע רעגירונג זאל נישט קאנפיסקירען דאס פער-מעגען פון קאנגרעס, וועלען אלע קאפיטאלען לאקירט ווערען אין אויסלענדישע בענק.

דער אלאינדישער קאנגרעס ווענדעט זיך ווענדען צו אלע פעלקער פון דער וועלט מיט דער ביטע צו שיקען קיין אינדיען אבסערוואטארען, וועלכע וואלטען זיך געקענט איבערצייגען, אז די טאקטיק פון די הינדוסען האט קיין שום געמיינזאמעס נישט מיט טערראר, נאר בעשטעהט אין פאסיווען ווידער-שטאנד.

גאנדהי האט ענטגילטיג איבערגעריסען די בעציהונגען מיט דעם וויצע-קעניג.

באמביי, 2 (פאט) „רייטער - אגענטור“ מעלדעט. אז עס ווערט ערווארט א דעקרעט צו ארעסטירען גאנדהין.

דר. עדמונד רומפלער

א בעריהמטער קאנסטרוקטאר פון עראפלאנען איז אלט געווארען 60 יאהר.

סאוויעטישער אמבאסאדאר קאנפערירט מיט מין. פאטעק

ווארשא, 2 (טעלעפאניש). דער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין ווארשא האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן פוילישען אמבאסאדאר אין מאסקווע מין. פאטעק.

די אויטאנאמיע פון די הויך-שולען

וועלען נישט אפגעשאפט ווערען

ווארשא, 2 (טעלעפאניש). אין צוזאמענהאנג מיט'ן נאוועליזירען דאס געזעץ וועגען די הויכשולען, האט דער בילדונגס-מיניסטער יענדזשעיעוויטש אויפגענומען די רעקטארען פון אלע הויך-שולען.

דער מיניסטער האט ערקלערט, אז אלע קלאנגען וועגען דעם. אז די אויטאנאמיע פון די הויכשולען זאל אפגעשאפט ווערען שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט.

פולק. קאָץ — קאמיסאר אין „באנק-פאלסקי“

ווארשא, 2 (טעלעפאניש). היינט איז אונטערגעשריבען געווארען די נאמינאציע פון פולק. קאץ אלס קאמיסאר אין „באנק-פאלסקי“.

ניי-יאהר-ווינשן פאר'ן מלוכה-פרע-זידענט און מארשאל פילסודסקי

ווארשא, 2 (טעלעפאניש) אין ניי-יאהר זענען געקומען אין שלאס ווינשען דעם מלוכה-פרעזידענט אלע מיניסטארען, די מארשאלקעס פון סיים און סענאט, אלע דיפלאמאטישע פארשטעהער און פערשידענע אינסטיטוציעס. פאר'ן מלוכה פרעזידענט האט אין נאמען פון דיפלאמאטישען קארפוס געהאלטען א גרעסערע רעדע דער פויבסטליכער פארשטעהער. דער מלוכה-פרעזידענט האט געענטפערט.

אויך אין בעלוועדער ביים מארשאל פילסודסקי זענען אלע דערמאהנטע פארשטעהער געווען אפגעבען ניי-יאהר ווינשען.

פון יודען זענען געווען פארשטעהער פון דער קהלה, וויצע-פרעזעס פון שטאט-ראט מייזעל, דעפ. ווישליצקי, ראטמא גראף, ראפאל שערעשעווסקי, די רבנים הוינער, גוטשעכטער קאהאנע און קאראל אין פארשטעהער פון קליינהענדלער פעראיין.

געקינדיגט אפמאך מיט 150.000 ארבייטער

אין די קוילען-גרובען אין פוילען

קאטאוויץ, 2 (טעלעפאניש) די קוילען-מאגנאטען האבען געקינדיגט דעם אפמאך מיט די ארבייטער. איצט ווילען זיי רעדוצירען דעם לוין מיט 15 פראצענט. פון דער רעדוקציע וועלען ליידען 150 טויזענד ארבייטער. צוליב דעם האבען די ארבייטער צונויפגערופען אויף מיטוואך א דעלעגאטען-פערזאמלונג, כדי פעסטצושטעלען די ווייטע דינגע טאקטיק.

2 היטלעריסטען פערמשפט צו 4 חדשים טורמע

פאר שלאגען יודישע יונגעלייט

בערלין, 2 (יט"א טעלעגראפיש) אין בערלינער געריכט איז פארגעקומען א פראצעס געגען 3 היטלעריסטען, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען פאר שלאגען יודישע יונגעלייט. צוויי היטלעריסטען, לענטקע און האזע זענען פערמשפט געווארען צו 4 חדשים תפיסה. איינער איז בעפרייט געווארען.

—=:)X(:=—

ברוטאלער אנפאל אויף יודען אין פרושקאוו

אלע געשלאגענע ליגען קראנק

פרושקאוו, 2 (טעלעפאניש) נעכטען ביינאכט זענען עטליכע פערוואלטונגס-מיטגלידער פון דער היגער פרץ-ביבליאטעק בעפאלען געווארען פון א גרופע פוילישע כוליגאנעס.

די פערוואלטונגס-מיטגלידער זענען גראד אהיימגעגאנגען פון א זיצונג. די כוליגאנעס זענען געווען בעוואפענט מיט שטעקענס און אייזענס. זיי האבען מורא'דיג צושלאגען די פערוואלטונגס-מיטגלידער. צווישען די צושלאגענע געפינט זיך אויך דער פארזיצער קאשיראדזקי, וועלכער איז אלט קרוב 60 יאהר און דערצו נאך א קראנקער — א לאמער. ער האט אמגעהרסטען בעקומען געשלאגען.

עס איז געווארען אנגעלויף, מען האט זיך געווענדעט נאך הילף צו פאליציי. אלע צושלאגענע ליגען קראנק.

הינדענבורגס רעדע דורך ראדיא

איז איבערגעריסען געווארען דורך קאמוניסטען

בערלין, 2 (ספ. טעל.) בעת דער פרעזידענט הינדענבורג האט געהאלטען זיין ניי-יאהר-רעדע אין דער סילוועסטער-נאכט דורך „ראדיא“ איז אינמיטען איבערגעריסען געווארען די טראנסמיסיע און אימיצער האט זיך פאראייניגט מיט'ן קאבעל. אין מאמענט ווען הינדענבורג האט גערעדט וועגען דער שלאכט הינטער טאנענבערג האט זיך פליצלינג דורכ' ראדיא דערהערט אן'אויסגעשריי: „זאל לעבען מאסקווא“. „זאל לעבען א סאוויעטיש דייטשלאנד“ ביז איצט האט מען נאך נישט ענטדעקט ווער ס'האט געמאכט דאס שפיצל.

ליטווינאוו נעמט אויף מיט א באנקעט

דעם יאפאנישען אויסערן-מיניסטער

מאסקווע, 2 (פאט) דער ביז איצטיגער יאפאנישער פארשטעהער ביי דער פעלקער-ליגע יעשיזאווא, וועלכער איז איצטער געווארען יאפאנישער אויסערן-מיניסטער איז אויפ'ן וועג קיין טאקיא אדורכגעפאהרען מאסקווע. ליטוויטאוו האט לכבוד איהם איינגעארדענט א פריהשטיק, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט קאראכין, הויכע בעאמטע פון אויסערן-קאמיסאריאט און פארשטעהער פון דער היגער יאפאנישער אמבאסאדע.

די ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל

איז צו פערדאנקען די יודישע ארבייט

זאגט לארד רידינג אויף א פייערליכע אויפנאהמע אין ירושלים

ירושלים, 2 (יט"א טעלעגראפיש) דער הויפט צענטראל-קאמיטעט פון „קרן-היסוד“ האט איינגעארדענט א פייערליכע אויפנאהמע פאר לארד רידינג. מיט רעדעס זענען אויסגעטרעטען ד"ר ארלאזאראוו, אוסישקין, בן-צבי א. אנד. די רעדנער האבען אנגעוויזען אויף די גרויסע שוועריגקייטען ביי דעם אויפבוי פון דער נייער היים. און דאס איז צוליב מניעות מצד ענגלאנד.

לארד רידינג האט דאן געהאלטען א גרויסע רעדע צווישען אנדערען האט ער געזאגט: „איך בין גוט בעקאנט מיט די שוועריגקייטען אויף אויף וועלכע ס'טרעפט אן די ארץ-ישראל-אויפבוי, איך ווייס אבער גישט, צי ס'זענען דא אנדערע וועגען. איך פערשטעה, אז איהר שאצט איבער די שוועריגקייטען, וועלכע איך וויל פאר קיין פאל נישט פערקלענערען. די ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל איז צו פערדאנקען די יודישע ארבייט, די אראבער האבען נאכגעטון דעם יודישען ביישפיל. יודען שעצען הויך זייער אייגענע רעכט, דערפאר ווערען זיי רעספעקטירט פון אנדערע. מ'דארף גלויבען, אז סוף כל סוף וועט דערגרייכט ווערען אן'אראבישע צוזאמענארבייט. די צוקונפטיגע א ביים וועט געהען מיט נישט אזעלכע שווערע שריט ווי די ערשטע צייט, און די ארבייט וועט זיין א נאך מעהר פרוכטבארע.

ציהונג פון דער דאלארובקע

12.000 דאלאר נומער: 969307
3000 דאלאר נומערן: 1405354 459794.
1000 דאלאר נומער: 103542C 355893
122506 1440507 384144 461719 784723.
500 דאלאר נומערן: 738166 833924
1198462 191719 1038722 963685 934636
755578 1205129 745747.

איך דריק אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל מיין לאנג-יעהריגען קונדע אריה און פאמיליע צוליב'ן טויט פון זייער ליבען פאטער נ. ע.

מרדכי פאזנאנסקי

זיים געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים. לייביש דזשאלאווסקי
זגערזשער 46.

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: וואקלדעקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

מאשין-מצות
ווערט געבאקען אלע טאג פיישע און דינע, ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובארהעם לויט קארלסבאדער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער
איבעראל-בעוואוסטער צוקערניע
ב. וויינבערג
38 פיעטריקאווער 38
טעל. 143-82 :-:
בעמ.: די פרייזען זענען בעדייטענד רעדוציר-

לעצטע פערטיידיגונגס־רעדעס

אויפן גרויסען „בריסקער" פראצעס

נעכטיגע רעדעס פון אדוואקאטען בערענסאן און שמיאראווסקי

וואַרשאַ, 2. (טעלעפאָניש פון זשוננער קאָרעספאָנדענט) דער געריכטס־זאַל האָט היינט בעקומען אַן אַנדער אויסזעהען. דער זאַל איז פול פובליקום. די פאָליציי בעמיהט זיך אָבצושטעלען דעם צופלוס פון פובליקום, וועלכע וויל זיך אַרייַנבעקומען אין זאַל. די בענק פון די אַדוואָקאַטען און זשורנאַליסטען זענען פול.

ס׳בעקומט דאָס וואָרט דער אַדוואָקאַט בערענסאָן, וועלכער זאָגט צווישען אַנדערען: מ׳האָט זיך דאָ בעקלאָגט מצד דער פּראָקוראַטור, אַז די בעשולדיגטע האָבען זיך נישט מודה געווען אין די פאָרוואורפען, וועלכע מ׳האָט זיי דאָ געמאַכט, דורך אַ מאָדנע צופאַל, זענען דיזעלבע פאָרוואורפען, מיט דעמזעלבען טאָן געמאַכט געוואָרען די בעשולדיגטע מצד די קאָמוניסטען, פון דער זייט, הויף געריכט, זענען געווען דיזעלבע פּרעטענציעס, וועלכע זענען געמאַכט געוואָרען אויפ׳ן אַדרעס פון „צענטראָלעוו" אָבער בעסער געזאָגט אויפ׳ן אַדרעס פון פּ.פּ.ס. די קאָמוניסטען אַטאַקירען די פּ.פּ.ס. דערפאַר, ווייל זי האָט געוואָרנט לאַזונגען מאַציאָנאַל־פּאַטריאָטישע און האָט זיך נישט געקענט דעצידירען אויף רעוואָלוציע.

מיט וואָס זאָל מען דאָס פערטייטשען?

פון וואַנען קומען די בשותפותדיגע פּרעטענציעס אין די בשותפותדיגע טענות. דער פּראָקוראָר ראַוזע האָט זיך געוויס אָנגעשטעקט מיט דער באָלשעוויסטישער מראַשור, מיט די ציטאַטען פון לענינען, דער בעשולדיגער האָט זיך איבערגענומען מיט דער דאָזיגער שפּראַך. מ׳בעקומט דעם איינדרוק, אַז דאָס אָפּגעצייכנט זיך פון דעם אַטענטאַט, וועלכען מ׳וואַרפט זיי פאָר האָט געפרעגט אַנ׳ענטוישונג אויף ביידע זייטען. אַזוי איז עס, דאָס מודה זיין זיך וואָלט פשוטער געמאַכט די סיטואַציע. דאָס וואָלט געגעבען אַ גלייכגילטיגע אפּגערעגטע זיך מיט די פּאַרטייען, צו געבען זיי אַ קלאַפּ, צוזייבען זיי אויף פּלוצעם, אַרייַנצוזאָגען די ריכטונגען אונטער דער ערד.

די האַפענונגען האָבען אָבער אָפּגענאַרט

ראָס נישט מודה זיין זיך איז געוואָרען געפעהרליך פאַר דער בעשולדיגונג, ס׳איז אויפגעוויזען געוואָרען די שרעקליכע פּויליש ווירקליכקייט, צו דעם האָט אויך געהאָלפען דער בעשולדיגונגס־אַקט, וועלכער האָט געעפענט די פענסטער און טירען, כדי צו קענען בעווייזען פאַר׳ן פאָלק אַלץ וואָס איז געווען און דאָס וועט נישט העלפען די אויטאָריטעט פון דער פּראָקוראַטור, אַז די בעשולדיגטע פּרעזענטירען נישט די געזעלשאַפט, ווייל זיי זענען נישט געוועהלט געוואָרען דורך אַ פּרעסיע, דורך מלוכה־געלד, מיט וואַהל־מעמאָר — זענען געקליבען אָפּגעזונדערט. ס׳וועט נישט העלפען די פעסטשטעלונג, אַז די בעסערע פּאָלאַקען זענען אויף דער צווייטער זייט

ווייטער הערען מיר בעטראַכטונגען וועגען דעם ווי אַזוי אָנצורופען דעם דאָזיגען פּראָצעס, אַלע נעמען, וועלכע זענען געגעבען געוואָרען דורך דער פערטיידיגונג געפעלען נישט דער בעשולדיגונג. דער פּראָקוראָר גראַבאַווסקי מיט זיין גאַנצען טאַלענט פּרובט צו דעפינירען, אָבער האָט זיך נישט געקענט דעצידירען אויף אַנ׳אייגענע אויפפאַסונג, אויף אַ קריסטאַליזירטער דעפיניציע, ער האַלט, אַז דאָס איז דער ערשטער פּראָצעס, נאָך וועלכען ס׳וועלען אפשר קומען אַנדערע.

הערען ריכטער, דאָס איז אמת

דאָס איז דער ערשטער פּראָצעס

ווייל צוויי אַטענטאַטען ריכטיגע, וועלכע מיר האָבען איבערגעלעבט; דעם אַטענטאַט פון סאַפּיעהא און פון יאָהר 1926 האָבען נישט געזעהען דאָס ליכט פון געריכט, מיר דוכט זיך, אַז נאָך דעם דאָזיגען פּראָצעס וועט זיך אַלעמען אָפּגלוסטען אַזעלכע פּראָצעסען און קודם כל דער פּראָקוראַטור.

וואָס איז דאָס פאַר אַ פּראָצעס? אפשר אַ גאַרמענלאַזער, הגם דער בעשולדיגונגס־אַקט רעכענט אויס 11 נעמען, ס׳האָבען געזאָלט זיין 13, אַ צאָהל וועלכע איז פאַר אימיצען זעהר בעליבט, אָבער אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק זיצען 11 מענשען לעבעדיגע. ס׳וואָלט דאָסזעלבע געווען ווען ס׳וואָלטען זיצען 11 אַנדערע מענשען. ס׳וואָלט זיך גאָרנישט געענדערט און קודם כל וואָלט זיך נישט געענדערט די בעציהונג פון דער געזעלשאַפט צו דעם דאָזיגען פּראָצעס. ס׳פעלען די נעמען פון די בעשולדיגטע, אָבער דאָס זענען ווערטער אויפ׳ן ראַנד פון אַ גרויסען פּראָצעס, וועלכער געהט אָהן פאַמיליען־נעמען, דער פּראָקוראָר אַטאַקירט נישט קיין בעזונדערע בעשולדיגטע ער צילט אין זייער אידעען־וועלט, דער דאָזיגער פּראָצעס איז

אַנ׳אַטענטאַט אויף די פּאַרטייען

וועלכער איז פון לאַנג אָנגעזאָגט געוואָרען אין איבערוויואוען, אויך אָהן נעמען. ווען מען רעדט וועגען אינטערוויואוען ווייסען אַלע וועגען וואָס מען רעדט, דאָס איז אַנ׳אַטענטאַט אויף די פּאַרטייען, וועלכע האָבען זיך אַקטיוו געשטעלט דעם ווילען פון איין מענש, אָבער נאָך אַלע פּרובען אויפצורייסען די ריכטונגען פון אויסען און אינעווייניג, האָבען זיי זיך קאָנסאָלידירט, פעראייניגט און מ׳האָט געדאַרפט זיי שלאָגען מיט בריסק.

אין דעם דאָזיגען פּראָצעס זענען פעראַן 2 מאָמענטען, 2 אַקטען, דער ערשטער אַקט איז דער אַרעסט, דער צווייטער איז דער פּראָצעס, ס׳וועט נאָך זיין אַ דריטער אַקט, ער וועט אָבער אָנגעשריבען ווערען פיל שפּעטער. דער ערשטער אַקט איז אָפּגעשפּילט געוואָרען אינדיווידועל, דער צווייטער איז עטסשטאַנען שפּעטער, די רעזשי האָט זיך נישט געוואָלט בעגנוגענען מיט קיין איינאַקטער. מיר וועלען אָנהויבען פון ערשטען אַקט. ווער האָט וועגען דעם בעשלאָסען, לויט וועלכע פּאַראַגראַפען, ווער האָט דאָס אויסגעפיהרט, אויב אַלץ איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין הסכם מיט׳ן געזעץ פאַר וואָס שווייגט מען?

דער הער קאָוועצקי האָט געוואָלט נעהמען די פעראַנטוואָרטליכקייט אויף זיך, אָבער די פעראַנטוואָרטליכקייט איז אַ צו גרויסע, מיר געדענקען, אַז דאָ זענען אַהערגעקומען

פּאָליציאַנטען, אַספּיראַנטען, קאָמיסאַרען,

האָבען געפּרעגט אין די טאַשען פערשידענע פערגעסענע פּאַפּירלעך, אָבער דער הער קאָוועצקי האָט פאַר גרויס איילעניש נישט צוגעשטעלט דעם אַרעסט־דאָקומענט, ווייל אין איהם איז זיכער דאָ אַזאַ אינהאַלט, וועלכע וואָלט איננאַנצען אומגעוואָרפען די בעשולדיגונג, אַז ס׳איז געפּלאַנט געוואָרען אַנ׳אַטענטאַט, מיר האָבען אין די דאָקומענטען אַ פּאַפּיר, וועלכעס בעווייזט, אַז איך בין גערעכט. דאָס איז אַ בריף פון געוו. פּראָקוראָר מיכאַלאָווסקי, אַז מ׳זאָל אויסהערען די בעשולדיגטע וועגען דעם פּראָצעס, אָבער וואָס פאַראַ פּראָצעס? צי וועגען וועקסלען? צי וועגען אַ שווינדעל?, צי גאָר וועגען אַ מלוכה־אַטענטאַט. דער אויספאָרשונגס־ריכטער דעמאָנט האָט געמוזט געבערנגט ווערען קיין בריסק, ווייל אַ פּראָווינציאַנעלער ריכטער וואָלט זיך זיכער געהייסען ווייזען עפּעס אַ בעשולדיגונג, און מ׳וואָלט געמוזט אויסזאָגען דעם סוד פון דער בעשולדיגונג, אַפילו וויטאָס און קערניק זענען בעשולדיגט געוואָרען פאַר רעדעס אין גאַליציען, לויט אַנ׳אַרטיקעל, וועלכער פערפליכטעט נאָר אין קאָנגרעס־פּוילען.

אין פערלויף פון גאַנצען פּראָצעס, האָבען מיר אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דער אונפערשטענדליכער מילדקייט, וועלכע איז אָנגעווענדעט געוואָרען צו די אַטענטעטער. די פּאָליציי האָט געוואוסט וועגען געוועהר, און האָט נישט אַדורכגעפיהרט קיין רעוויזיעס.

דער הער קאַוועצקי האָט געפּרובט דאָס צו פערטייטשען אויף פערשידענע אופנים, וועלכער אילוסטרירט, אַז ווען מ׳האָט געהאַט ידיעות, אַז דאָס הויז פון דער מלוכה ברענט, האָט מען נישט געוואָלט זוכען די שולדיגע, מ׳בעקומט דעם איינדרוק, אַז דעמאָלט האָט נישט געהאַנדעלט וועגען קיין בעווייז־מאַטעריאַל, נאָר וועגען פערזיכערען מענשען לויט אַ בעפעהל און נישט לויט׳ן געזעץ. פאַר אַלע ערשיינונגען אין דער מלוכה, איז פעראַן

אייז קאָמענטאַר, וועלכען מ׳קען געפינען אין די אינטערוויואוען

די דאָזיגע אינטערוויואוען ענטדעקען דעם איבערליכען אינהאַלט פון דער מלוכה־מאַשין און דינען אַלס איהר קאָמענטאַר. ווער ס׳קען נישט פערשטעהען גרויסע ערשיינונגען דער זוכט זיי אין די אינטערוויואוען, זוכט דאָרט עפּעס קלוגעס, וועלכע איז אַנ׳ענטפער אויף די ערשיינונגען, טיילמאָל אַ שרעקליכער ענטפער, אַזאַ קאָמענטאַר פאַר בריסק איז דער סעפּטעמבער־אינטערוויו. דאָס איז דער בעסטער בעשלוס, וועלכער אַנולירט דעם גאַנצען פּראָצעס און ווען דער אויספאָרשונגס־ריכטער וואָלט דאָס אויסגענוצט וואָלטען מיר דאָ נישט געזעסען שוין דעם 50־טען טאָג.

אַדוואָקאַט בערענסאָן ציטירט פערשידענע שטעלען פון די אינטערוויואוען, אַלזאָ ס׳איז געמאַכט געוואָרען אַנ׳אַטענטאַט אויף דער גאַנצקייט פון דער מלוכה. ס׳איז געווען אַ פערשווערונג. דעם 9. סעפּטעמבער זענען פאָרגעקומען אַרעסטען און דער פּרעמיער האָט דעם 14. סעפּטעמבער וועגען דעם גאָרנישט געוואוסט, צי איז דער פּרעמיער אַרייַנגעפיהרט געוואָרען אין אַ טעות?

נאָך דער הפסקה האָט גערעדט

אדוו. שמיאַראַווסקי

דער דאָזיגער פּראָצעס, זאָגט דער אַדוואָקאַט, האָט אונז געשטעלט אין אַ מאָדנער סיטואַציע, אַלע צדדים אין פּראָצעס זענען אויסגעגליכען געוואָרען, ס׳איז נישט פעראַן קיין שום ליניע צווישען דער בעשולדיגונג, פערטיידיגונג און בעשולדיגטע, די אויפגאַבען פון דער פערטיידיגונג איז צו געפינען דעם וועג פון אמת און אוועקשטעלען נאַקעט אַלע פאַלשקייטען, ליגענס און נידערטרעכטיגקייטען.

וואָס פאַראַ אויפגאַבען האָט געהאַט די איבערקעהרעניש פון יאָהר 1926? אַלע ווייסען דאָך, אַז דער מאַרש אויף וואַרשאַ איז געפיהרט געוואָרען אונטער דער לאָזונג פון סאַנירען דעם שמוץ אונטער דער לאָזונג פון ריינע הענד, וואָס איז געוואָרען מיט דער שעהנער לאָזונג? ס׳איז געווען נאָך אַ שעהנע לאָזונג „נידער מיט דער אונבעשטראָפטקייט". מיר

די פערטיידיגער פון די דאָזיגע היסטאָרישע מענשען האָבען גענומען אויף זיך די אויפגאַבע צוזאַמען מיט אייך הערען ריכטער, צו ווייזען דעם וועג פון אמת, דעם אמת, וועגען וועלכען מ׳האָט נאָך מאַי אַזויפיל גערעדט. דער ערשטער טייל פון דער בעשולדיגונג איז אַליין צוזאַמענגעפאַלען, די אויטאָרען פון איהם ציהען זיך צוריק אויף דער גאַנצער ליניע. דער הער פּראָקוראָר האָט דאָ געזאָגט, אַז אַ דעצידירענדער פאַקטאָר איז דער קאַמף וועגען מאַכט. ס׳קומט אימיצער און זאָגט: „געה אַוועק און איך וועל פערנעהמען דיין אָרט, ווי קומען אַזעלכע ווערטער אין מויל פון אַזאַ יונגען בעשולדיגער? אַזעלכע ווערטער פּאַסען נישט פאַר אַ פּראָקוראָר נאָר פאַר אַ פּאָליטישען אינטריגאַנט און פערשווינדעלטען דיפּלאָמאַט, דאָס געריכט איז

אין דער היינטיגער צייט פון אונגעזעצליכקייט

נאָך דאָס איינציגע הייליגקייט, וועלכעס די גערונד־דענקענדע געזעלשאַפט וועט זיך נישט לאָזען אַרויסרייסען, וואו איז דער קאַמף וואָס די סאַנאַציע האָט געוואָלט פיהרען מיט דער אונבעשטראָפטקייט? דיקא די „בעבע" איז די איינציגע ריכטונג וואָס טוט אַלץ און ווערט נישט בעשטראָפט. מאַרשאַל פּילסודסקי האָט אַמאָל געזאָגט: „איך האָב פיינט בעקומען די פרעמדע בייטש איך וויל דעריבער נישט אָנווענדען קיין אייגענע בייטשען". די ווירקליכקייט לייקענט די דאָזיגע ווערטער. דאָס האָט געזאָגט אַ מענש, וועלכער האָט געגלויבט אין זיין היסטאָרישער מיסיע אַלע האָבען זיך אָבער ענטוישט.

אַדוו. שמיאַראָווסקי אַנאַליזירט גענוי די ערקלערונגען פון די עדות, וועלכע האָבען גערעדט וועגען געלד־מיסברויכען בעת די וואַהל־אַקציע.

פאַרוואָס זענען פעראַנטוואָרטליך די מענשען, וועלכע זיצען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק, אפשר דערפאַר, ווייל זיי האָבען געוואָלט רוה און אָרדנונג. דער „צענטראָלעוו" האָט געהאַט דיזעלבע אויפגאַבען, צוליב וועלכע ס׳איז פאָרגעקומען די איבערקעהרעניש, אין מאַי 1926. ליידער האָט די איבערקעהרעניש, וועלכע האָט געקאָסט אַזויפיל מענשליכע לעבענס, גאָרנישט געגעבען. דער גרויסער פיהרער איז מיט זיינע לאָזונגען צוטרעטען געוואָרען דורך ליליפּוטען, מיר האָבען געזעהען אַלע נידערטרעכטיגקייטען, וועלכע זענען פאָרגעקומען בעת דער וואַהל־אַקציע, וויפיל געלד איז אַרויסגעצויגען געוואָרען פון דער געזעלשאַפט צו אונטערשטיצען די סאַנאַציע־פּרעסע, די פּראָקוראָרען זאָגען, אַז ס׳איז נישט פעראַן קיין דיקטאַטור, פאַרוואָס־זשע זיצען די דאָזיגע מענשען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק, זיי האָבען דאָך פערשפּרייט דיזעלבע לאָזונגען וועגען

קאַמף געגען נידערטרעכטיגקייט

אַזוי ווי פאַר מאַי 1926.

די געזעלשאַפט האָט שוין אַנ׳אויסגעאַרבייטע מיינונג וועגען דאָזיגען טראַגישען פּראָצעס, וואָס זעהען מיר דאָ? פון איין זייט האָבען זיך דאָ געשטעלט אַזעלכע מענשען ווי ראַטאַי, טוגוט, סטרוג און פון דער אַנדערער זייט קאָנפידענטען און שפּיצלעס. היינט מוזען די ריכטער דעצידירען, צי ביי אונז איז פעראַן אַ דיקטאַטור אָדער דאָס געריכט־וועזען איז אומאָפּהענגיג, אייער אורטייל וועט וועגען דעם דעצידירען.

מאָנטאָג וועט ערוואַרט די רעפּליק פון די פּראָקוראָרען.

פּעלץ־וואַרען־לאַגער „KAMCZATKA"
לאָדז, 19 פּיעטריקאָווער 19, טעל. 224-66 און 162-23
עמפּפעהלט דעם רייכסטען אויסוואַהל פּעלץ־וואַרען צו ערמעסיגטע פּרייזען
באַמערקונג: הירזשנער־ און שניידער־ווערקשטעל אויפ׳ן אָרט.

KINO CAPITOL
היינט פּרעכטיגע פּרעמיערע! קלאַנג־מייסטער־ווערק פון דער רעזשי פון ERNEST LUBICZ אונטער׳ן נאָמען:
„דער פּרעהליכער פּאַרוטשניק"
אין די הויפּט־ראָלען: MAURICE CHEVALIER, CLAUDETTE COLBERT
מוזיק און טעקסטען פון די לידלעך פון Oskar Strauss אויסער׳ן פּראָגראַם: קלאַנג־צוגאַבע און לאַנד־אַקטואַליטעטען. אָנהויב 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג 1 בייטאָג.

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער APOLLO
היינט גרויסע פּרעמיערע!!!
פּרעכטיג מייסטער־ווערק פון היי־יעהריגער פּראָדוקציע
רעזשי: RENE CLAIR
שעפער פון פילם „אונטער די דעכער פון פּאַריז" א.א.
„מיליאָן"
אין די הויפּטראָלען: ANNABELLA, RENE LEPETRITZ, LUIS ALBERT
אָנהייב 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג

לאדז 3 יאנואר 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז 3 יאנואר 1932

די מתנות צום נייעם יאהר

אונזערע פאליטיקער האבען זיך קענטיג איבערגעשמועסט, אז וואס מעהר מען וועט ציהען ביים בירגער שטייערן אַלץ פולער וועט זיין די מלוכה-קאסע. מיינען מיינט מען דאך די טובה פון דער בעפעלקערונג, מען וויל דאך די בעפעלקערונג זאל האבען א רייכע מלוכה. — וועט איהר דער בעפעלקערונג אויך זיין גוט.

קומט אבער ארויס ביי אונזערע רעגירונגען, פונקט ווי ביי יענער מאמע, וואס האט שטארק ליב איהר קינד און פון גרויס ליבשאפט דריקט זי עס אזוי שטארק צו איהר ברוסט, אז דאס קינד ווערט אומגעריען דערשטיקט.

אין דער ראלע פון דער דאזיגער מאמע זעהען מיר אויך אונזערע פאליטיקער אין פוילען, וואס איצט געהערען זיי צום הערשענדען לאגער — פון גרויס ליבשאפט צו דער בעפעלקערונג קוועטשען זיי ביי איהר ארויס אזוי פיל שטייערן ביז דאס קינד בלייבט נעבען אין אנמאכט. ווי אזוי קאן די מלוכה-קאסע געהאלפען ווערען פון א פערחלשטען בירגער? דוכט זיך, אז דאס איז קלאר, ווי צוויי מאל צוויי איז פיר.

געוויס מיינען מיר נישט, אז א מלוכה קאן עקזיסטירען אהן שטייערן, אזעלכע ניסים זענען נישטא און אזוי ווייט געהען מיר נישט. ס'האנדעלט זיך אבער ווי אזוי און ביי וועמען מען נעמט די שטייערן. אנדערש איז ווען שטייערן ווערען גענומען פון רייכערן קלאס און אנדערש — ביים אָרימען, און אויך אנדערש איז ווען דער רייכערער קלאס צאהלט שטייערן ווייניגער וויפיל ער קאן צאהלען און ווידער אנדערש איז ווען דער אָרימער קלאס צאהלט מעהר וויפיל ער קאן און במילא מעהר וויפיל ס'קומט פון איהם אין פראפארץ, ווייל ס'איז א חוק שלא יעבור, אז שטייערן מעגען זיי זיין, ווי גרויס שפילען נישט קיין בעדייטענדע ראלע ביים גרויס קאפיטאל אין דער צייט ווען שטייערן מעגען זיי זיין ווי קליין שפילען שוין יא א ראלע ביים קליינעם מענש, ביים קליינעם פראדוצירער — דעם מיטעלשטאנד און זענען מסוגל אום צו ענדערן זיין גאנצען סאציאלען באזיס דיקא צום ערגערען. און ווען מיר נעהמען אין אכט, אז ביי אונזערע פערהעלטנישען איז דיקא דער קליינער מענש דער גאנצער לאסט-טרעגער פון דעם שטייערן יאך ווערט פאר אונז קלאר, אז יעדער שטייערן-שינוי קען שוין אויך גורם זיין א ענדערונג אין דעם גאנצען ווירטשאפטליכען יסוד פון דאזיגען קליינעם מענש און אויב ער איז דער גאנצער באזיס פון דער מלוכה-קאסע קען דערגעהען צו אזא לאגע אז די מלוכה-קאסע זאל פערלירען אט דעם באזיס צוליב דער שלעכטער שטייערן-סיסטעם, וועלכע צעטרייסעלט דעם דאזיגען באזיס ביז אין גרונד, מחמת יעטוועדער בייער שטייער — דאס איז שוין א עקאנאמישער געזעץ — נעמט אב ביי דעם דאזיגען מאטעריאל-שוואכען עלעמענט די פעהיגקייט צו וואקסען עקאנאמיש. און פאלט די דאזיגע פעהיגקייט פאלט אויך די צאהלונגס-פעהיגקייט פון בעשטייערטען.

פון די ביי אנגענומענע שטייערן זעהען מיר, אז זיי בעהערען ווידער צו דער קאטעגאריע וועלכע לעגט זיך אויף דעם ווייניג בעמיטעלטען שטאנד, נעמליך אויף דער דורכשניטליכער בירגערליכער און ארבייטענדיגער בעפעלקערונג. ס'איז געהעכערט געווארען לאקאל שטייער פון 8 ביז 12 פראצענט, ס'איז געהעכערט געווארען דער עלעקטרישער צוגאב שטייער, ס'איז געהעכערט געווארען פון 7 אויף 10 פראצענט דער הייזער-שטייער, ס'איז איינגעפיהרט געווארען א נייער אומזאץ-שטייער פאר קליינע האנדווערקער, וועלכע האבען ביז אהער דעם דאזיגען שטייער נישט געצאהלט, אין דער צייט ווען ס'זענען נישט געהעכערט געווארען די שטייערן אויף די גרויסע קאפיטאליסטען און פריצים.

די רעגירונג טרייסט זיך, אז די ניי-געהעכערטע שטייערן וועט רייכער מאכען די מלוכה-קאסע מיט א גאנצען פערטעל מיליארד ד.ה. מיט 225 מיליאן זל. צי טראכט אבער אויך די רעגירונג, אויף וויפיל אָרימער דערפאר וועט ווערען דער שטייער-צאהלער גופא? ס'איז דאך קלאר, אז די דאזיגע שטייערן זענען אויפ'ן אזוי אויך שוואכען לעבענס-ניוואָ פון דער בעפעלקערונג. וועט הייסט עס אָט די בעפעלקערונג דארפען בענוגענען זיך מיט נאך קלענערע בעלייכטונג א. א. וו. און ווען דער קליינער האנדווערקער, וועלכע האלט זיך אזוי אויך קוים אויף די פיס, וועט אינגאנצען מוזען פערלירען זיין באדען.

איז וואס וועט פון דעם געווינען די מלוכה-קאסע? קלאר, אז נישט נאר זי וועט נישט פערדינען, נאר פערלירען וועט זי, ווייל פערדינען קאן מען, סיי דאס איז א יחיד, סיי א קאלעקטיוו, דאסגלייכען אויך א מלוכה, נאר ארום א גביר און נישט ארום א קליין מענשעל, אין וועלכען די שטייערן פערוואנדלען דעם רוב בירגער.

און די ווייטערדיגע פערספעקטיווען? זיי זענען אונז שוין בעקאנט פון דער פראקטיק: רואין פון מיטעלשטאנד, חרובע אונטערנעהמונגען, א פערגרעסערטע מחנה ארבייטסלאזע, א פערגרעסערטע צאהל דעקלאסירטע א. א. וו. א. א. וו.

אט ווי אזוי ס'ווערט פון א שלעכטען נישט ריכטיגען שטייער-סיסטעם א בעמיטעלטער קלאס פערוואנדעלט אין א פראדוקטיוו-אומפעהיגען און במילא צאהלונגס-אומפעהיגען בעשטייערטען.

אונזערע פאליטיקער האבען דוכט זיך געהאט גענוג צייט צו איבערצייגען זיך אין דער נישט ריכטיגקייט פון זייער שטייערן שיטה. כסדר מען העכערט און מען פערמעהרט די שטייערן און די מלוכה-קאסע ווערט נישט רייכער דאגעגען ווערען אַיימער די שטייער-צאהלער.

דער היוצא מדברינו: שוין צייט בעפרייען זיך פון דער שטייערן-מאניע.

דורכצופיהרען א רעוויזיע אין אונזער שוין צו לאנג פערשלעפטען און צו לאנג דויערענדיגען שטייערן-סיסטעם, כל זמן ס'איז נישט צו שפעט. דאס דארף זיין איצט די איינציגע אויפגאבע פון אונזערע פוילישע פאליטיקער און עקאנאמיקער.

א. י.

אויך פראנקרייך איז הל'עם פון קריזיס

א מיליאן ארבייטסלאזע, וואס לעבען אין דער גרעסטער נויט

(קארעספאנדענץ פון פאריז)

טרויעריג האט זיך פערענדיגט דאס אלטע יאהר אויך אין פראנקרייך. דער קריזיס האט זיך דערקייקעלט אויך צום „גאָלדענעם לאנד" און האט באלד אנגענומען זעהר שארפע פארמען. וואו מען קעהרט זיך און מען ווענדט זיך זענען פארהאן ארבייטסלאזע, היימלאזע און הונגעריגע מענשען. אין די גרויסע פאבריקען האבען זיך פאר די תגאות אנגעהויבען מאסען-רעדוקציעס פון די ארבייטער און אנגעשטעלטע. פאר די אומזיסטע קיכען, וואו מען גיט ארויס א ביסעל זעהר שלעכט עסען, ציהען זיך לאנגע רייהען. עס וואקסען די רייהען אויך פאר די נאכט-הייזער, וואו בלויז גליקליכע קאנען געפונען א מקום צו שלאפען ביינאכט. די איבעריגע היימלאזע נעכטיגען וואו נאר עס לאזט זיך: אויף די טרעפען פון דער אונטערגרונדבאהן, אונטער די בריקען, אויף די פוסטע פעלדער און אויף די בענק פון די בולווארען. און אזוי ווי עס ווערט מיט יעדען טאג קעלטער, ווערט די לאגע פון די אומגליקליכע א טראגישע. דער פרעפעקט האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג מען זאל די היימלאזע אריינלאזען איבערנעכטיגען אין די קאמיסאריאטען און פאר די, וואס ווילען נישט פערברענגען די נאכט אונטער דער אויפזיכט פון פאליציי, זענען אויף די גאסען אויפגעשטעלט אויוונס.

אין פראנקרייך זענען איצט פארהאן נישט ווייניגער פאר א מיליאן ארבייטסלאזע און ביז פריהלינג איז נישטא קיין שום האפנונג, אז די לאגע זאל זיך פערבעסערן. דער פארלאמענט האט איצט אסיגנירט דריי מיליאן פראנק אויף עפענטליכע ארבייטען. אויף דעם געלד וועט מען קאנען בעשעפטיגען 300 טויזענד ארבייטסלאזע. אבער פאר דער צייט וועלען צוקומען נייע, ווייל די פריוואטע אונטערנעהמונגען האלטען אין איין רעדוצירען זייערע פערסאנאלען.

לאוואלס קאבינעט האט דערצויגען ביז סוף יאהר נאר צוליב דער נאהענטקייט פון די פארלאמענט-וואהלען. קיינער וויל איצט נישט אראפּוואַרפען די רעגירונג, ווייל קיינער וויל איצט נישט קומען צו די וואהלער אין דער ראלע פון א פעראנטווארטליכען פאר דער לאגע אין לאנד: ארבייטסלאזיגקייט, מאראלישע איזאלירונג פון פראנקרייך א. גל. די סאציאליסטען פיהרען א העפטיגע קאמפאניע קעגען דער רעגירונג פאר די סובסידיעס, וואס ווערען מיט א ברייטער האנד ערטיילט פערשידענע אונטערגעשוואנקטע בענק און אונטערנעהמונגען. דאס איז אמת: קיינמאל זענען נאך די מיליארדען פון די שטייער-צאהלער נישט געפלאסען אין אזא ברייטען שטראם אין די קעשענעס פון די באנקירען ווי איצט. די באנק „דע פראנס", וועלכע איז לויט איהר עצם א פריוואטע אונטערנעהמונג, האט צוליב'ן פאלען פון פונט פערלוירען צוויי מיליארד פראנק. אבער ווען מ'האט געדארפט דעקען דעם דאזיגען דעפיציט, האט זיך די לייטונג פון דער באנק געווענדעט נישט צו די אקציאנערען וועלכע קריגען דיווידענדען, נאר צו דער רעגירונג, וועלכע האט דעם דעפיציט געדעקט פון דער מלוכה-קאסע. דעסגלייכען דעם באנקראט פון דער טראנסאטלאנטישער קאמפאניע. דא איז לאוואל געקומען אין פארלאמענט און האט געפאדערט מען זאל אסיגנירען 300 מיליאן צו ראטעווען די געזעלשאפט. און אין דערזעלבער צייט ווערט פערענדיגט דער ריזיגער דאמפער „סופער דע פראנס" וואס דארף שלאגען דעם רעקארד פון קאמפארט פאר מיליאנערען, און צוליב דעם וועלען די שטייער-צאהלער מוזען אויסלייגען עטליכע מיליארד פראנק. עהנליך איז אויך מיט די אייזענבאהנען, וועלכע האבען א דעפיציט פון מיליארדען פראנק. די באלעבאטישקייט פון די באהנען איז שוין לאנג געווארען א שם דבר פון אונארדנונג און פערשווענדונג, אבער פאר די זינד פון די באהן-געזעלשאפטען וועט מוזען צאהלען דער בירגער: די אקציאנערען פון די באהנען, וועלכע האבען קיינמאל נישט געוואלט אפילו הערען וועגען אנטייל פון מלוכה אין זייערע איינקינפטען, האבען איצט אויסגעשטרעקט די הענט צו בעקומען סובסידיעס און זיי בעקומען געלד מיט א פולער האנד.

א. ס—ד.

וואס איז איצט די ברענענדיגסטע פראגע?

מיינונגען פון אנגעזעהענע פאליטיקער

דער ניי-יאהר-נומער פון דער „נייער פרייער פרעסע" ברענגט א רייהע מיינונגען פון אנגעזעהענע מלוכה-מענער וועגען ווירטשאפטליכען קריזיס אין דער וועלט און וועגען דער פראגע פון ענטוואפנונג.

דער פוילישער אויסערן-מיניסטער האלט, אז די ענטוואפנונגס-קאנפערענץ וועט נאר דעמאלט האבען א פולשטענדיגען ערפאלג, אויב די בעזונדערע מלוכות וועלען בעקומען א גאראנטיע פאר זייער זיכערקייט. עס איז דעריבער דער אינטערנאציאנאלער חוב צו געפינען די פראקטישע מיטלען, וואס זאלען גאראנטירען אט די זיכערקייט און וואס זאל קאנען פערמיידען אין די אינטערנאציאנאלע בעציהונגען דעם שטענדיגען אומצוטרוי. מיניסטער זאלעסקי האלט, אז די מאראלישע ענטוואפנונג און אנ'ארגאניזירטער סיסטעם פון הילף קעגען די אנפאלער וואלט געווען די בעסטע גאראנטיע פאר'ן ערפאלג פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ.

פרעמיער מאקדאנאלד האט אונטערגעשטראכען, אז די ביזאיצטיגע פרובען אויפ'ן געביט פון ענטוואפנונג האבען דערווייל געבראכט נישטיגע רעזולטאטען. ער האלט, אז בלויז די פראקטישע אנווענדונג פון ארביטראזש קאן מאכען א סוף צו די בעוואפנונגען. אין געגענפאל איז נישט אויסגעשלאסען, אז אייראפע וועט ווידער אריין אין א קריגס-שטורעם מיט אלע זיינע שרעקליכע פאלגען.

דער איטאליענישער דעלעגאט ביי דער פעלקער-ליגע שיאלויא שטעלט פעסט, אז דער ענין פון די ענטוואפנונגען איז זעהר א שווערער און דאס צוליב דער שווערקייט פון קאנטראל. ער האלט אבער, אז די רעגירונגען דארפען זיך נישט ארויסדרעהען פון קאנטראל. איטאליען שטעהט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז די פראגע וועגען ענטוואפנונג דארף וואס גיכער ערלעדיגט ווערען, אויב דער פעלקערבונד וויל אפהיטען דעם מינדעסטען שיין פון זיין עקזיסטענץ.

דער עסטרייכישער וויצע-קאנצלער שאבער דערמאהנט זיין פראיעקט איינצוטיילען די לענדער פון אייראפע אין בעזונדערע גרופען, וועלכע זאלען זיין פעראייניגט דורך זייערע ווירטשאפטליכע אינטערעסען.

דער אונגארישער פאליטיקער גראף אפאני האלט, אז די איינציגע רעטונג ליגט אין געזונד-מאכען די ווירטשאפטליכען בעציהונגען דורך אן אינטערנאציאנאלער רעגולירונג פון די וואלוטע-פערהעלטנישען און דורך שאפען עטליכע געביטען פון לענדער, וואס זאלען זיין פעראייניגט דורך צאָל-אוניעס.

אלבער טאמא, דער דירעקטאר פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס-אמט ביים פעלקערבונד האלט, אז די ברענענדיגסטע פראגע ביים איצטיגען מאמענט איז דאס צופאסען די געזעלשאפטליכע פאליטיק צו די פאסטולאטען פון די ארבייטער דורך רעגולירען די ארבייטס-צייט און דורך ערלעדיגען די פראגע פון די ארבייטס-לוינען.

דאס אלטע רוסלאנד וועט מעהר נישט אויפשטעהן

דאס פראבלעם פון ווייטען מזרח ווערט דאס וויכטיגסטע פאליטישע פראבלעם

אין פאליטישען יאהר-איבערזיכט ווידמעט די „גאזעטא ווארשאווסקא" א בעזונדער ארט די פערהעלטענישען אין דער אינטערנאציאנאלער לאגע פון סאוויעט-רוסלאנד.

בעזונדער, שרייבט די צייטונג, שטעהט רוסלאנד. דאס יאהר 1932 וועט זיין דאס פערטע יאהר פון דער פיאטילעטקע, עס וועט אלזא זיין זעהר וויכטיג אין איהר אינערליכען לעבען. עס געהט לחלוטין נישט וועגען דעם, צי די ציפער-רעזולטאטען וועלען צונויפפאלען מיט דעם פלאן, נאר וועגען דעם, וואס וועט זיין דער פרינציפיעלער רעזולטאט, צי דאס ווירטשאפטליכע לעבען געהט אין רוסלאנד לויט א פאלגענדע ליניע, אדער עס געהט אין דער הויך. פון דעם, וואס מיר ווייסען שוין, קאן מען מאכען דעם אויספיהר, אז מען מוז אוועקווארפען דעם ביזאיצטיגען בליק אויף די אינערליכע בעציהונגען אין רוסלאנד. עס איז נאאיוו די מיינונג, אז דער באלשעוויזם וועט פאלען און אז עס וועט זיך אומקעהרען די אלטע ארדנונג. איצט זעהט מען, אז דאס אלטע רוסלאנד איז געשטארבען אויף אייביג, אז אין רעזולטאט פון דער דורכגעמאכטער רעוואלוציע וועט זיין די עוואלוציע פון איצטיגען סיסטעם. אז פון איצטיגען מצב, וועלכער איז א איבערגעהענדיגער וועט ארויס א נייע רוסלאנד וואס וועט האבען אנ'אנדער אינערליכע ארדנונג, סיי פאליטיש, סיי ווירטשאפטליך און וועט אין פיל הינזיכטען פיהרען אנ'אנדער פאליטיק.

רוסלאנד, וואס ליגט אויף דער גרעניץ צווישען אזיע און אייראפע, איז מעהר ווי די אנדערע אייראפעאישע מלוכות אפהענגיג פון פאקט, וועלכען מ'קאן אנרופען דער סוף פון דער אייראפעאישער העגעמאניע אין דער וועלט-פאליטיק.

דער כינעזיש-יאפאנישער קריג איז א שארפער סימבאל דערפון, וואס די אזיאטישע לענדער וואכען אויף און וואס ענטוויקלען זיך נייע קאנפליקטען אויף די ברעגעס פון שטילען אקעאן. דער דאזיגער קריג איז ערשט דער אנהויב פון א קייט געשעהנישען, וואס וועלען אנפילען די געשיכטע פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט. מען דארף געדענקען די ענטוויקלונג פון יאפאן פאר די לעצטע זעכציג יאהר, כדי פאראויסצוזעהן, וואס די נאהענטסטע יאהרען וועלען ברענגען אין אזיע און בעזונדערס אין כינע. אין קנויל פון די אינטערעסען ביים פאציפיק קרייצען זיך די אינטערעסען פון די אזיאטישע פעלקער, פון די פעראייניגטע שטאטען, פון קאנאדע, אויסטראליע, ענדליך פון רוסלאנד. פאר וועלכער דאס פראבלעם פון ווייטען מזרח וועט ווערען דאס הויפט פראבלעם אין איהר אויסערליכער פאליטיק.

נאך דעם קאמף ארום דער קאלענדאר=רעפארם

בערלין, (י. ט. א.) אונטער'ן פארזיץ פון ד"ר זולצבערגער איז דא פארגעקומען א גרויסע פאלקס-פערזאמלונג צונויפגערופען דורך דעם וועלט-פערבאנד פון „שומרי שבת". אלס הויפט רעפערענט איז ארויסגעטרעטען דער פרעזידענט פון וועלט פערבאנד ד"ר גרינבערג, וועלכער האט געשילדערט די טעטיגקייט פון „שומרי שבת" פאר דער לעצטער צייט און הויפטזעכליך די אקציע קעגען דער געפלאנטער קאלענדאר-רעפארם, וואס איז דערווייל געענדיגט געוואָרען מיט ערפאלג, הגם עס איז נויטיג ווייטער צו שטעהען אויף דער וואך פון די יודישע רעליגיעזע אינטערעסען.

צום סוף האט זיך דער רעדנער געווענדעט מיט אנ'אפעל צו די יודישע ארבייטסגעבער זיי זאלען ערמעגליכען די עקזיסטענץ פון יודישע ארבייטער און אנגעשטעלטע, וועלכע היטען אפ דעם שבת.

האָבען יודען געלעבט אין האָלאַנד מיט 3.000 יאָהר צוריק?

אַ האָלענדישער געלערנטער, ד״ר. וועלטער, איז ערשט אַרויסגעקומען מיט אַזאַ בעהויפּטונג. — די געשיכטע מיט די טאָוולען און שאַרבענס, וואָס מען האָט געפונען אין גלאָזעל מיט עטליכע יאָהר צוריק

(אַ בריף פון האָלאַנד)

מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט די וויסענשאַפטליכע וועלט געקאָכט וועגען די עטליכע טאָוולען און שאַרבענס, וואָס מ'האָט געפונען אין דעם פראַנצויזישען דאָרף גלאָזעל, אין דרום־פראַנקרייך. דאָס אומבעקאַנטע מקום איז שוין היינט בעריהמט אין דער וועלט אויך מיט דעם קליינעם מוזעאום, וואָס מען האָט דאָרט צוליב דעם איינגעשטעלט.

אַ יונגער, 18־יעהריגער פויער, פראַדען, האָט זיך געלאָזט צום קליינעם בית־עולם גראָבען דאָרט אַ קבר. ביים גראָבען האָט ער געפונען עטליכע טאָוולען, טעפּלעך און אַנדערע קלייניגקייטען. ער האָט דאָס אַוועקגעוואָרפען אין מיסט־קאַסטען. אַזוי אַרום האָט זיך אָנגעזאַמעלט אַ גאַנצער קאַסטען מיט שערבעלעך. צופעליג האָט זיך בעוויזען אין'ן דאָרף אַ געוויסער דאָקטאָר מאָרלע, ער האָט בעמערקט די אַלטע אויסגעגראָבענע חפצים און זיך תיכף געוואָרפען אויף זיי. דער דאָזיגער דאָקטאָר האָט תיכף בעמערקט, אַז דאָס זענען וויכטיגע אויסגראָבונגען און אַז די כלים שטאַמען פון די פּאַלעאָליטישע (אַלטע שטיין־עפּאָכע) אָדער נעאָליטישע (נייע שטיין־עפּאָכע) צייטען. נאָך פאָרשונגען האָט ער אויסגעפונען, אַז די צייכענס אויף די כלים בעווייזען, אַז מ'האָט זיך שוין דאַן בענוצט מיט אַ געוויסער שריפט. עטליכע פראַנצויזישע היסטאָריקער האָבען מסכים געווען מיט ד"ר מאָרלע.

דאָס אַלץ האָט געדראָהט פיהרען צו אַ גאַנצער איבערקעהרעניש אין דער געשיכטע־וויסענשאַפט ווארום ביז איצט האַלט מען, אַז דאָס וויגעלע פון אונזער ציוויליזאַציע איז געווען קליין־אַזיע און די ערשטע פערשטענדיגונגס - צייכענס נאָך די עגיפּטישע היראָגליפען קומען פון די פעניקער, און דאָ מיט אַמאָל געפינט מען אין סאַמע אייראָפּע סימנים פון אַ פיל פריהערדיגער ציוויליזאַציע. ווי אין קליין־אַזיע.

פערשטענדליך, אַז די פראַנצויזישע וויסענשאַפטלער זענען געווען שטאָלץ מיט דער ענטדעקונג. ס'הייסט, אַז אויף דער ערד פון דער היינטיגער פראַנקרייך הויבט זיך עס אָן די אמת'ע געבורט פון מענשליכער ענטוויקלונג!

אָבער אין אַזעלכע זאַכען זענען לייכט מעגליך טעות'ען.

האָט מען דערפאַר בעשלאָסען צו רופען געלערנטע פון גאַנץ אייראָפּע, צוזאַמען שאַפען אַ מין אויספאָרשונגס־קאָמיסיע, וואָס זאָל צוזאַמען שטודירען די אויסגעגראָבענע זאַכען.

און דאָ האָבען זיך ערשט אָנגעהויבען די אמת'ע היציגע וויכוחים.

מיט אַמאָל האָט זיך מיט דעם אָנגעהויבען פערינטערעסירען די געריכטס־מאַכט, און נאָך לאַנגע פאָרשונגען האָט מען אויסגעפונען, אַז פיל פון די חפצים האָט מען טאַקע נישט לאַנג בעגראָבען אין דער ערד, ביי גלאָזעל, אויף די כלים האָט מען געפונען שפורען פון פערשידענע כעמישע שטאָפען, פון וועלכע די ווילדע מענשען פון דער נעאָליטישער תקופה האָבען נאָך נישט געוואוסט.

דאָס איז געווען אַ שווערער קלאַפּ פאַר די גלאָזעליאַנער חסידים, אָבער זיי האָבען זיך ווייטער געקלאַמערט ביי זייערע מיינונגען. זיי האָבען היסטעריש געשריגען:

אַלע זענען זיך טועה, גלאָזעל איז אַ ווענדפּונקט אין דער געשיכטע, דער פויער פראַדען האָט מיט זיין לאָפּעטע אויסגעגראָבען די עלטסטע ציוויליזאַציע!

האָט מען אָבער, מיט דער צייט אויך אָנגעהויבען מורמלען אויף דעם פויער פראַדען אַליין; מ'זאָל אַפילו איהם האָבען געכאַפּט, ווי ער האָט בעגראָבען עטליכע זאַכען אין דער ערד. מ'האָט עפּעס צופּיל אויף צו אָפּט געפונען כלים אין דער ערד פון דעם דאָרף גלאָזעל.

האָט מען דערפאַר דעם פויער פראַדען פערקלאָגט פאַר שווינדלערייען. דער פּראָצעס האָט זיך אָבער ווייט פערצויגען. אויף דעם האָבען אויך געזאָרגט די גלאָזעליאַנער. אַזוי אַרום איז דער ענין פערשלעפּט געוואָרען און כמעט אויך פערגעסען געוואָרען.

אָבער גלאָזעל איז ווייטער דאָ און לעבט. דער אויבענדערמאָהנטער ד"ר מאָרלע האָט דאָרט איינגעאָרדענט אַ מוזעאום, וואו ס'זענען אויסגעשטעלט די געפונענע חפצים. ד"ר מאָרלע פיהרט אַ בעזונדערע גלאָזעל־רובריק אין אַ פראַנצויזישען זשורנאַל וועגען זיין גלאָזעל. דאָס איז געוואָרען אַ גאַנצע וויסענשאַפט ביי איהם. ביי איהם הויבט זיך אָן די געשיכטע פון גלאָזעל.

פון דעם זעלבען דאָקטאָר זענען שוין פאַראַן ביכער וועגען גלאָזעל. אויך נאָך עטליכע פראַנצויזישע היסטאָריקער האָבען אָנגעשריבען ביכער וועגען דעם געפונענעם אוצר פון גלאָזעל, און דערביי בעמיהט מען זיך צו בעווייזען, אַז די שריפט אונזערע שטאַמט דערפאַר נישט פון אַזיע, נאָר טאַקע פון אייראָפּע, דאָס הייסט, פון גרויסען פראַנקרייך..

קומט איצט צוגעהן אַ האָלענדישער פּראָפעסאָר און פערשאַפט די גלאָזעליאַנער אין פראַנקרייך פרישע צרות. דאָס מאָל וועט מען שוין נישט קאָנען אָפּ'פּטר'ן מיט קשיות און נאַציאָנאַלע היסטערישע אָנפאַלען, דער האָלענדישער פּראָפעסאָר וועלטער שיקט די אמת'ע פיילען קיין גלאָזעל און מאָהנט אַ קלאָרע תשובה:

וואָס זאָגט טאַקע פּראָפעסאָר וועלטער?

די אַלטע טאָוולען מיט די געהיימנישפולע צייכנונגען אויף זיי, וואָס מ'האָט געפונען אין גלאָזעל, שטאַמען פון אַלטע צייטען, אָבער נישט פון די אַלטע צייטען, וועגען וועלכע די גלאָזעליאַנער רעדען. זיי שטאַמען פון די צייטען, ווען אין אַזיע האָבען זיך שוין געשאַפען די גרויסע ישובים, וועלכע אונזער געשיכטע קען און ווייס פון זיי גענויערס. דאָס וויגעלע פון אונזער ציוויליזאַציע איז טאַקע אין אַזיע. די גלאָזעליאַנער אויסגראָבונגען שטאַמען פון דאָרטען.

דער האָלענדישער פּראָפעסאָר געהט נאָך ווייטער. ער איז גרייט צוצוגעבען, אַז געוויסע כלים שטאַמען אפשר פון נעאָליטישע צייטען, אָבער די אויפשריפטען אויף זיי האָבען געמאַכט מענשען פון אַזיע, וואָס האָבען אַהער געוואַנדערט. און געוואַנדערט האָבען אַהער די אַלטע העברעער, אָט די, וואָס מיר רופען היינט יודען.

דער האָלענדישער פּראָפעסאָר דערצעהלט באַריכות, ווי אַזוי יודען האָבען געוואַנדערט פון אַזיע, דורך וואַסער און יבשה, דורך שפּאַניען קיין צענטראַל־פראַנקרייך. די אויפשריפטען בעווייזען קלאָר זייער סעמיטישען אָפּשטאַם. זיי זענען געמאַכט געוואָרען דורך מענשען, וואָס זענען שוין געווען בעקאַנט מיט דער אַזיאַטישער קולטור. די אויפשריפטען בעווייזען אויך קלאָר, אַז זיי זענען געמאַכט געוואָרען פון מענשען, וואָס האָבען פערזאָלגט אַ געוויסע איינהייטליכע רעליגיע. און פערגלייכט מען די אַלט־העברעאישע שריפט, דערזעהט מען תיכף די גרויסע ענליכקייט מיט דעם, וואָס טייל רופען שוין פריהצייטיג „גלאָזעליאַנער אלף־בית“.

דער האָלענדישער פּראָפעסאָר דערצעהלט, ווי אַזוי ער האָט געאַרבייט און ווי אַזוי ער איז געקומען צו זיינע בעשלוסען.

דאָס בעווייזט טאַקע אַנ'איבעריג מאָל, אַז ער האָט געאַרבייט ווי אַנ'אמת'ער האָלענדער — פלייסיג און אומערמידליך.

פּראָפעסאָר וועלטער איז געלעגן אַ צייט אין קליינעם דאָרף גלאָזעל. אַלץ אונטערזוכט און אויסגעפאָרשט. יעדע קלייניגקייט פערצייכענט, גאָר נישט דורכגעלאָזט, און נאָך לאַנגע פאָרשונגען און פערגלייכען איז געלונגען וועלטערן אויסצוגעפינען דעם שליסעל צו דער שריפט, וואָס מען מערקט אויף די געפונענע חפצים פון גלאָזעל. אַלזאָ, די אויפשריפטען זענען צייכענס פון אַלט־העברעאישען אלף־בית. און אַזוי אַרום לייענט שוין היינט וועלטער גאַנץ לייכט איבער אַלע אויפשריפטען.

וועלטער גיט אויך צו. אַז יודען האָבען איבערגעוואַנדערט מיט קנאַפּע צוויי טויזענד יאָהר צוריק, דאָ געפיהרט מסחרים און אויף שטיינער אויסגעקריצט זייערע חשבונות און פערלאַנגען.

וועלטער מיינט אויך, אַז יודען האָבען זיך דאָ בעוויזען נאָך פיל פריהער אויך. די איצטיגע געפונענע שטיינער און טאָוולען דערצעהלען מיט זייער שווערער שריפט די געשיכטע פון דעם לעבען פון די קליינע איינגעוואַנדערטע גרופּע יודען.

מעגליך, מיינט וועלטער, אַז העברעער האָבען זיך דאָ שוין בעוויזען מיט קנאַפּע דריי טויזענד יאָהר צוריק.

אַלזאָ, די אַלע אויפשריפטען זענען נישט פון אַנ'אַלטער פאָרהיסטאָרישער צייט. זיי זענען אויך נישט פון אַנ'אַלטער נישט־בעקאַנטער קולטור — די אויפשריפטען פון גלאָזעל זענען אַלט־העברעאישע צייכענס, וואָס מ'קאָן שוין היינט לייכט איבערלייענען. אויף פראַנצויזישער ערד, אַלזאָ, געפינען זיך די ערשטע פשרען פון דער אַלטער יודישער ציוויליזאַציע — געבראַכט פון די ערשטע יודישע עמיגראַנטען אין אייראָפּע.

גלאָזעל איז, אַלזאָ, נישט דאָס וויגעלע פון אונזער ציוויליזאַציע. די ציוויליזאַציע קומט טאַקע פון אַזיע. געבראַכט די ערשטע קיין גלאָזעל האָבען איהר די ערשטע יודישע עמיגראַנטען.

דאָס זענען בקיצור די מיינונגען פון דעם האָלענדישען געלעהרטען.

מילא, וואָס עס טוט זיך אין גלאָזעל און אין פראַנקרייך, קאָן מען זיך פאָרשטעלען. אויך דער בעקאַנטער דאָקטאָר מאָרלע איז שוין מיד פון אויסטראַכטען אַ געהעריגע תשובה דעם האָלענדישען פּראָפעסאָר.

אָבער מ'דאַרף זעהען, וואָס עס טוט זיך אין האָלאַנד! אין דער דאָזיגער ביבעל־מדינה רודער'ט זיך באמת.

מען איז נישט אין כעס אויף פראַנקרייך. ניין, מ'איז אָבער צופרידען, וואָס די גלאָזעל־אַפערע האָט זיך אַזוי אויסגעלאָזט. שטאַמען גאָר די גלאָזעל־חפצים פון יודען, פון אַלטען ביבעל־פאָלק, פאַר וועלכען מ'האָט שטאַרק דרך־ארץ אין האָלאַנד!

ד. לעהרער.

האָקעי אויפ'ן אייז אין די בייערישע אַלפּען

PORADNIA
WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקה.
און מענער־שוועכע אַנאַליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ־
לאָגישע און נערוועז־קראַנקהייטען.
קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער
הייל־קאַבינעט קאָסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט־אָן אַ פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 3 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

די צוקער־קראַנקהייט

מעדיצינישע שמועסען

פון ד"ר. י. מעז.

צוקער איז אַ זיסער מאכל, מען דאַרף נישט קייען און מען דאַרף נישט בייסען. דער צוקער צוגעהט אין מויל און לאָזט איבער אַ זיסען געשמאַק.

אַמאָל איז צוקער געווען אַ זעלטענע לאַקעטקע, וועלכען נאָר די רייכסטע האָבען זיך געקאָנט פערגינען. דער ווייסער צוקער, וואָס בלישטשעט ווי אַ שניי אין אַ קלאָרען פראָסטיגען טאָג, איז געווען אומבעקאַנט, און נאָר דער געלער, נאַסער שיט־צוקער האָט בעשיינט דעם טיש פון די רייכע. איצט האָבען מיר אַלערליי סאָרטען צוקער, וואָס זענען אַנ'אמת'ער פאָלקס־לעבענסמיטעל סיי פאַר אָרים, סיי פאַר רייך.

אַז צוקער איז אַ גוטער מאכל איז קיין ספק נישט. צוקער איז איינער פון אונזערע הויפּט נאָהרונגסמיטלען, וואָס מיר עסען, ווערט פערוואַנדעלט אין צוקער. אין אונזער בלוט איז דאָ אַ געוויסער (אַרום איין צעהנטעל) פּראָצענט פון צוקער, אַלצדינג, וואָס געהט איבער דעם נאָרמאַלען צוקער געהאַלט פונ'ם בלוט, ווערט פעראַרבייט אין דער לעבער אין ענערגיע־זאַפּאַס, וואָס הייסט „גליקאָגען“. די לעבער איז אַ פלאַץ פון זעקס ביז זיין אונזערעס פערוואַנדעלטען צוקער. אויך די מוסקולען בעהאַלטען אַ געוויסען זאַפּאַס פון דעם „גליקאָגען“. ווען מיר אַרבייטען, לויפען און קעהרען אַ וועלט, ווערט אָט דער „צוקער־שטאָף“ פערברענט און ליפערט אונז די נויטיגע קראַפט צו דער אַרבייט, בשעת מען זאָרגט זיך, אָדער מען איז אין אַ גרויסער נויט, בעשאַפט דער קערפּער מעהר פון דעם זאַפּאַס, כדי צו בעשאַפען מעהר ענערגיע פאַר אַ גרעסערער קראַפט־אויסנוצונג. אויב אָבער מען זיצט און מען זאָרגט זיך און מען טוט נישט קיין שום אַרבייט, אַזוי ווערט דער צוקער נישט פערברענט, נאָר ער פערפלייצט דאָס בלוט און ווערט דאַן אַרויסגעוואָרפען מיט'ן וואַסער, אויב ווידער, מען פאַסט, ווערט דער „גליקאָגען“־זאַפּאַס פערברויכט און קיין נייער ווערט נישט בעשאַפען. מען פיהלט זיך מאַט און מיד, ווייל פּשוט די קראַפט־קוועלע איז פערטריקענט געוואָרען. נעהמט מען ווידער אַ ביסען, אַזוי הויבט אָן די „צוקער־פאַבריק“ ווידער צו אַרבייטען און פיהלט אָן די ליידיגע שפּייכלערס. אָט אַזוי דרעהט זיך דאָס רעדעלע.

אַ געזונדטער מענש, אַפילו ווען ער עסט אַ סך צוקער, גיט זיך אַנ'עצה. אַ טייל ווערט פערוואַנדעלט אין ענערגיע, אַ טייל אַרויסגעשטויסען מיט'ן וואַסער און פון די אַנדערע מאכלים, וועלכע קענען נישט מעהר פערברויכט ווערען. ווער'ט בעשאַפען פעטס, וואָס פערפלייצט דעם קערפּער, אויך אַ זאַפּאַס פאַר דעם צוקונפטיגען בעדאַרף. ווער עס עסט אַ סך צוקער, איז נישט קיין דאַרער, און דאָס ערשטע, וואָס אונזערע דיקע מוזען טון, אויב זיי ווילען נישט ווערען קיילעכדיג ווי אַ פעסעל, איז — עסען ווייניגער זיסיגקייטען.

אין קערפּער איז אַלצדינג געקניפּט און געבונדען, ווי אַ קייט, כדי דער צוקער זאָל קענען פערברענט ווערען, וואו עס דאַרף צו זיין, דאַרף דער קערפּער אַ געוויסען זאַפט, וואָס קומט פון דעם בויך־דריז, וואָס הייסט „פּאַנקרעאַס“ אָט אַ דער זאַפט פערמאָגט „אינסולין“, האָט מען גענוג „אינסולין“, אַזוי דאַרף מען נישט דזשאַלעווען קיין צוקער. האָט מען ווייניג „אינסולין“, אַזוי בלייבט דער צוקער. וואָס איז נישט מעהר קיין ענערגיע־זאַפּאַס, נאָר אַ זיסע צרה מיט ביטערע קאָנסעקווענצען: דער צוקער פערפלייצט די בלוטען און דאָס וואַסער. און דער קערפּער קען נישט מעהר פּאַבריצירען קיין גליקאָגען, וואָס איז אַ מוסקול־נאָהרונג. ממש די צוקער־פאַבריק בלייבט שטעהן און מען פיהלט זיך מאַט און מיד, כאָטש מען איז פעט ווי דער שור־הבור.

מיט דער צייט בלייבט אויך די פעטס־פערדייאונג הינטערשטעליג און דער גאַנצער קערפּער געהט פּאַוואָליע צו גרונט.

אמת, אַ יוד אַ למדן גיט זיך אַנ'עצה. מען האָט אין די לעצטע יאָהרען אויסגעזוכט אַ וועג ווי אַזוי צו פּראָדוצירען אינסולין פון דעם פּאַנקרעאַס פון בהמות, נו, מילא, זאָל זיין אַ בהמה'שער אינסולין, אַבי אינסולין. שפּריצט מען איין אין קערפּער אָט דעם אינסולין, אַזוי ווערט דער צוקער פערברענט, ווי עס דאַרף צו זיין, אָבער שפּעטער, ווען דער אינסולין ווערט אָפּגענוצט, בלייבט דער קראַנקער ווייטער אַ קראַנקער, סיידען מען גיט מיט יעדען מאכל ווידער אינסולין־איינשפּריצונגען.

ווער עס עסט צופּיל צוקער, וואַרפט אַ גרויסע לאַסט אויף דער אינסולין־פאַבריק, וואָס מיינט דעם בויך־דריז. און אויב די פאַבריק אַליין איז אַ שוואַכע, אַזוי ווערט מען לייכט אַ קרבן פון דער צוקער - קרענק. ספּעציעל מענשען, וואָס טוען ווייניגער קערפּערליכע אַרבייט און זאָרגען זיך אַ סך, דאַרפען זיך דעם מוח און אַרבייטען מעהר מיט'ן גייסט ווי מיט די מוסקולען, מוזען זיין פאָרזיכטיג מיט'ן עסען. זיי דאַרפען ווייניגער צוקער. אָט דאָס איז איינע פון די אורזאַכען, פאַרוואָס מיר יודען זענען אַזוי שטאַרק געניינט צו דער צוקער־קרענק טאַקע אַזוי שטאַרק, אַז מען האָט דאָס אָנגערופען מיט'ן נאָמען „די יודישע קראַנקהייט“. אמת, אויך אַנדערע פעלקער לייגען נישט אונטערן אויער, אָבער מיר יודען עסען מעהר ברויט און זיסיגקייטען, ווי אַלע אַנדערע.

אָבער דאָס איז נישט די איינציגע זינד פון די צוקער־עסערס. צוקער האָט אַ גרויסע נאָהרונגס־ווערט. כדי צו עסען צוקער, בעדאַרף מען נישט קיין ציין. כדי צו קייען, און נישט אַזאַ גרויסען מאָגען, וואָס מיד פערמאָגען, כדי איהם צו פערדייען. און ווער עס לעבט פון לאַקעטקעלעך, האָט באַלד יגון ואנחה מיט דעם מאָגען־ליידיג־געהער. די געדערים בעדאַרפען קלייען, זעגערס און שאָר לעבען. כדי צו אַרבייטען.

—=:O:=—

פרויען, וועלכע שפּילען אַ ראָלע אין דער פעלקער-ליגע

אַ היבשע צאָהל פרויען שפּילען אַ ראָלע אין דער פעלקער-ליגע. — ווי די דאָזיגע פרויען פיהלען זיך אויף די זיצונגען

די פעלקער-ליגע האָט איהר אויפגאַבע צו שאַפען שלום צווישען די פעלקער.

האָבען פרויען וועלכען נישט איז איינפלוס אויף דער אַרבייט, אויף די פערהאַנדלונגען פון דער ליגע ? ציכנען זיך אויס, וועלכע נישט איז פרויען-פיגורען אויף די קאָנפערענצען ? עס שטעלט זיך אַרויס, אַז די דאַמען זענען היפש פערטראָטען אין דער ליגע און זייער איינפלוס לאָזט זיך פיהלען.

צו יעדער צייט, ווען עס הויבען זיך אָן צו־זאַמענצוקלייבען די טוער פון דער ליגע אין זשענעווע, שווייצאַריע, קומען אויך פערטרעטערינס פון פרויען-געזעלשאַפטען פון דער גאַנצער וועלט, און זיי פאַנגען אָן צו אַרבייטען צווישען די דעלעגאַטען, זיי זאָלען מיטווירקען אין זייערע לענדער פאַר דער גלייכבערעכטיגונג פון די פרויען; און גראָד, צום 12-טען צוזאַמענפאָהר, האָבען די פרויען געאַרבייט מיט נאָך מעהר ענערגיע, ווי ווען עס איז פריהער פאַר זייער גלייכבערעכטיגונג. זיי האָבען געהאָפט, אַז די פרויען-פראַגע, אין איהר גאַנצען פערנעהם, וועט געשטעלט ווערען פאַר די פערטרעטער פון אַלע נאַציעס, און זיי האָבען געוואָלט, אַז די פערזאַמעלטע זאָלען ווערען גוט בעקאַנט מיט די צילען און אויפגאַבען פון דער פרויען-בעוועגונג, און טאַקע דערביי שטיצען די פאָדערונגען פון די פרויען אין די בעטרעפענדע לענדער.

עס איז טאַקע אמת, אַז אין אַ סך לענדער האָבען זיך די פרויען דערשלאָגען צו געוויסע רעכטען. אין ענגלאַנד, וואו דער קאַמף איז אָנגעפיהרט געוואָרען פאַר לאַנגע יאָהרען, און וואו די פרויען-רעכטלערינס האָבען זיך נישט אָפגעשטעלט אַפילו פאַר געוואַלדטאַטען, האָבען איצט די פרויען פולע רעכט, — זיי קאָנען ערוועהלט ווערען צו פערטרעטען די בעפעלקערונג אין פּאַרלאַמענט און אין די אַטיגע פיהרענדיגע קערפערשאַפטען. דאָך זענען נאָך פאַראַן געביטען אַפילו אין ענגלאַנד, וואו די פרוי איז נישט פערטראָטען. אין פראַנקרייך, — אין דער רעוואָלוציאָנערער, פאָרטגעשריטענער פראַנקרייך,— האָבען נאָך נישט די פרויען קיין גלייכע רעכט מיט די מענער. זיי קאָנען נישט געוועהלט ווערען צום פּאַרלאַמענט, זיי קאָנען נישט נעהמען קיין אַנטייל אין שאַפען די געזעצען פאַר'ן לאַנד; און אַזוי איז עס אויך אין אַנדערע לענדער. מיט איין וואָרט, די פרוי אין דער גאַנצער וועלט, אויסער סאָוויעט-רוסלאַנד מוז נאָך קעמפען פאַר איהרע רעכט; און קיין בעסערע טריבונע האָבען די פרויען-רעכטלערינס נישט געקאָנט געפינען, ווי די ליגע.

ליידי ליטעלטאָן, האָט אַרויפגעבראַכט די פראַגע וועגען פרויען פּאָליציי, און אַ צווייטען מאָל האָט זי פון דער טריבונע פערטיידיגט דעם געדאַנק, אַז די יוגענד פון דער וועלט זאָל לערנען וועגען די צילען און אויפגאַבען פון דער פעלקער-ליגע און דאָס איז זי. וואָס האָט אויפגעהויבען דעם קאַמף געגען דעם אָפּיום האַנדעל. זי איז די אלמנה פון אלפרעד ליטעלטאָן, וואָס איז געווען פאַר אַ צייט דער מיניסטער פון אינערליכע אנגעלעגענהייטען אין ענגלישען קאַבינעט. ליידי ליטעל־טאָן, כאָטש זי איז שוין גראָה, איז נאָך אַלץ אַ שעהנע און פאָרנעהמע דאַמע. זי איז אַ גוט בע־קאַנטע שרייבערין. זי איז פאַר איהרע אַרבייטען צו גונסטען די פערוואונדעטע אין דער וועלט-מלחמה בעלוינט געוואָרען מיט אַ גרויסער און וויכטיגער אויסצייכענונג.

צווישען די, וואָס האָבען זיך אַנגעזעהען אויף די זיצונגען פון דער ליגע איז אויך געווען די דענישע פרוי, הענני פאָרכהאַמער. זי איז שוין נישט קיין יונגע פרוי, אָבער זעלטען ווער עס ברענגט מיט זיך אַזוי פיל וואַרימע, אויפריכטיגע מוטער־שאַפט, און עס איז זעלטען צו טרעפען אַזאַ ענער־גישע פרוי, וואָס קאָן אויפשטורמען די הערצער. ווי עס איז די פערטרעטערין פון שוועדען, קריסטין העסעלגרין, זי רעדט קלאָר, שאַרף און גייסטרייך. אָבער זי ווירקט און רייסט מיט. מאַדאַם העסעלגרין איז די ערשטע פרוי סענאַטאָר אין איהר לאַנד און דערצו איז זי די הויפט-אינספעקטאָרין איבער די פאַבריקען און די מינען. דאָן איז ערשינען די נאָרוועגערין, ד"ר אינגעבאָרג איש, אַ הויך-געוואַקסענע, מיט בלאָהע אויגען, זי איז אַ מיטגליד פון דעם שטאָט-ראָט און אַ בעקאַנטע מעדיצינערין, וועלכע דינט אַלס ביישפּיל מיט איהר גוטהאַרציגקייט פאַר די אָרימע ליידענדע.

עס איז אויך געווען די גרעפין קלאָטילדע אַפּאָני, זי איז בעקאַנט אין איהר לאַנד, אונגאַרן, מיט איהר וואוילטעטיגקייט. מיט איהר אידעאַליזם, און אַלס אנערקענונג פון איהרע פערדינסטען האָט מען איהר לעצטען יאָהר אויסגעקליבען אַלס די ערשטע פרוי, וואָס איז ווען געווען די פּאָרזיצערין פון אַ וויכטיגער קאָמיטעט, און זי האָט איהרע אויפגאַבע דורכגעפיהרט מיט פיל טאַקט, ענערגיע און איבערגעבענקייט. דאַן מוז דערמאָהנט ווערען די רומענישע פערטרעטערינס, העלענאַ באַקאַרע־סקו, און פּרינצעסין אַלעקסאַנדרינע קאַנטאַקוזען. די ערשטע איז אַ נידעריגע, מיט קורצזיכטיגע אויגען, אָבער פול מיט הומאָר און גייסטרייך אין איהרע רעדעס. זי איז אַ בעדייטענדע דיכטערין און זי איז די אומאָפיציעלע דיפּלאָמאַטין פון איהר לאַנד אין פּאַריז. די צווייטע איז עלעגאַנט. זי האַלט זיך שטאָלץ, מיט ווירדע און זי איז די אָנער־קענטע פיהרערין פון די רומענישע פרויען. זי איז אויסערגעוועהנליך ענערגיש און זי ווירקט מיט איהר פערזענליכקייט אויף די צוהערער. מען האָט אויך בעמערקט די פערטרעטערין פון ליטע, סאָפיע קיה-לאַניס, אַ יונגע, אַ שעהנע און אַ געלעהרנטע, זי איז אַ לעהרערין פון דער ליטווישער שפראַך אין דעם קאָוונער אוניווערזיטעט און אָט איז די האָ־לענדישע פערטרעטערין, מאַדאַם פלובער, שטענדיג אַ פרישע, אַ קלוגע, זי רעדט צו דער זאַך. זי פערנעהמט וויכטיגע רעגירונגס-אַמטען, אין איהר לאַנד, ווי אין דעם מיניסטעריום פאַר אויסערליכע אנגעלעגענהייטען.

עס זענען אָבער אויך געקומען נייע פּערזאָנען, צווישען די מוז דערמאָהנט ווערען די האָלענדישע אַדוואָקאַט ל. פּ. שאַנעפעלד-פּאַלאַנאַ. זי איז גע־ווען בעשטימט פון איהר רעגירונג צו דער האַאַגער קאָנפערענץ, און די דייטשע אַנגעס פאָן צאָהן־האַרנאַק, די טאָכטער פון אַ גרויסען געלערנטען, און וועלכע איז אַליין אויך אַ הויך-געבילדעטע. עס איז אויך געווען איהר לאַנדספרוי, דאָקטאָר פינדער, און עס איז אויך געווען צווישען די נייע די פערטרעטערין פון פּוילען, אַנאַ טשלאַנאָווסקאַ, די שפּאַניערין, קלאַראַ טאַמפּאָוואַד, וועלכע איז די ערשטע פרוי אַדוואָקאַט אין איהר לאַנד און די קאַנאַדערין, מרס. העזירי פּאַלמערסאָן, און די אויס־טראַליערין, עטעל אַסבאָרן.

עס מערקט זיך, אַז וואָס ווייטער ווערט די צאָהל פון פרויען-פערטרעטערינס צו דער ליגע אַלץ גרעסער. נאָר עסטרייך איז הינטערשטעליג אין דער הינזיכט. דערווייל ווייזט אויס, אַז מען האָט נאָך אין דער אַלטער עסטרייך נישט קיין גרויס צוטרויען צו די פרויען. וואָס עס האָט צו טון מיט פעראַנטוואָרטליכע שטעלען.

לאה שילום.

די נייע אוניפאָרמען פון דער פּויבסטליכער גוואַרדיע

דער אַמעריקאַנער פליהער וויליאַם קאָק האָט געשלאָגען רעקאָרד אין פליהען אויף אַ זעגעל־אַעראָפּלאַן.

אַ זילבערנעם סידור

פון אַ רוסישען גענעראַל אַלס אַנדענק פאַר'ן אָפּשטעלען אַ פּאָגראָם

אַ זעלטענער אַנדענק פון דעם אָדעסער פּאָגראָם אין 1905-טען יאָהר, איז די טעג געבראַכט געוואָרען קיין ווילנע.

דער אַנדענק שטעלט פאָר מיט זיך אַ סידור פון אַ גרויסען פאָרמאַט מיט דיקע זילבער-טאָוולען פון ביידע זייטען.

די געשיכטע פון דעם זעלטענעם סידור איז אַזאַ:

זומער-צייט אין יאָהר 1905, בעת אין אָדע־סער האָפען איז אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַנקום פון רוסישען „פּאָטיאָמקין" אויסגעבראָכען אַ פּאָגראָם, האָט זיך די יודישע קהלה געווענדעט צום דעמאָלסדי־גען גראַדאָנאַטשאַלניק גענעראַל סטאַרקאָוו מיט אַ ביטע אָפּצוהיטען די יודישע קוואַרטאַלען פון אַ פּאָגראָם.

פערשטעהט זיך, אַז דער גענעראַל סטאַרקאָוו האָט דערביי בעקומען אַ היפשע מטבע פאַר דער אַרבייט. גענעראַל סטאַרקאָוו האָט אָבער געהאַלטען זיין צוזאָג און די יודישע קוואַרטאַלען אין אָדעס זענען דאַן אָפּגעהיט געוואָרען פון פּאָגראָם.

די יודישע קהלה אין אָדעס האָט אין אַ צייט אַרום אַריינגעשיקט דעם גענעראַל סטאַרקאָוו אַ מתנה: אַ סידור מיט געצירטע זילבערנע טאָוולען און מיט אַן אויפשריפט: „דעם גענעראַל סטאַרקאָוו. פון דער דאַנקבאַרער אָדעסער יודישע קהלה".

בעת דער באָלשעוויסטישער איבערקעהרעניש, איז גענעראַל סטאַרקאָוו פאַר זיין אַנטלויפען מיט דעניקינס חיילות פלוצלונג קראַנק געוואָרען, און איהם האָט געהיילט אַ יודישער דאָקטאָר. ווען גע־נעראַל סטאַרקאָוו איז געזונד געוואָרען, האָט ער אַלס דאַנקבאַרקייט אַוועקגעשאָנקען דעם יודישען דאָקטאָר די מתנה וואָס ער האָט דערהאַלטען פון דער אָדעסער קהלה.

דער יודישער דאָקטאָר ווידער, וועלכער האָט געוואוינט אין אַ צימער ביי אַ יודישער פרוי, האָט פאַר איהר אָפּפאָהרען צוריק קיין פּוילען אַוועק־געשאָנקען איהר דעם דאָזיגען זעלטענעם סידור.

איצט איז די דאָזיגע פרוי, געקומען קיין ווילנע פונאַנדערפרעגען, צי וועט זיך נישט געפונען קיין אַמאָטאָר אָפּצוקויפען דעם דאָזיגען זעלטענעם סידור, וועלכער שטאַמט פון די פּאָגראָם-צייטען אין רעוואָלוציאָנערען 1905-טען יאָהר אין רוסלאַנד

ר. אליזאַעל.

פּערעלען

אַ סענסאַציאָנעל־עראָטישער ראָמאַן פון דער לאַדזער ווירקליכקייט

61

קאַלינסקי איז געקומען צו ראָזענטאַלן.

— איך וויל זעהען די מאַדאַם ראָזענטאַל, האָט קאַלינסקי זיך געווענדעט צום לאַקאי, וועלכער האָט געעפענט די טיר.

— איך ווייס נישט מיין הער, אויב די מאַדאַם וועט אייך אויפנעהמען, זי איז נישט געזונד און האָט בעאויפטראַגט קיינעם נישט אַריינצולאָזען צו זיך.

— וועל איך קומען אַנ'אַנדערמאָל, ס'איילט מיר נישט אַזוי שטאַרק, דאָך וואָלט איהר געקענט נאָכפרעגען די מאַדאַם ראָזענטאַל אויב זי וויל מיך אויפנעהמען

דער לאַקאי האָט גענומען קאַלינסקיס וויזיט־קאַרטע און איז אַריין צו זיין מאַדאַם.

די פרוי ראָזענטאַל האָט געדרעהט מיט די וויזיט־קאַרטע אויף אַלע זייטען און זיך געפּרובט דער־מאָהנען.

— בערנאַרד קאַלינסקי ? עפּעס האָב איך אַמאָל געהערט דעם דאָזיגען נאָמען, אָבער איך קען דיך נישט דערמאָהנען. יעדענפאַלס איז עס אַ פרעמדער מיט וועלכען איך האָב נאָך קיינמאָל נישט גערעדט.

זייט אַ געוויסער צייט איז די פרוי ראָזענטאַל געווען שטאַרק אויפגערעגט, יעדע קלייניגקייט האָט זי דענערווירט. זי האָט געפיהלט, אַז זשאָרזש ריזיקירט צופיל און דאָס קען זיך זעהר שלעכט אָפּרופען אויף איהר און איהר צו־קונפט. יעדען מענש, וועלכען זי האָט געזעהען, וועל־כער האָט מיט איהר געוואָלט רעדען, האָט זי בע־טראַכט ווי אַ שפּיאָן, וועלכער וויל זיך אַריינדרינגען צו איהר ענטדעקען איהר גרויסען סוד און אַ סוף מאַכען צו אַלעם, צו וואָס זי האָט ביז איצט דער־גרייכט. אויך איצט ווען זי האָט געזעהען די וויזיט־קאַרטע מיט'ן נאָמען בערנאַרד קאַלינסקי, האָט זיך איהר פאָרגעשטעלט, ווי דאָס וואָלט שוין געווען דער מענש, וועלכער וועט זי ענטגילטיג דעמאַס־קירען, טאַקע דערפאַר האָט זי איהם געמוזט אויפ־נעהמען. זי האָט געמוזט אַלץ וויסען באַלד, כדי זי זאָל זיך נישט דאַרפען איבעריג צו דענערווירען מיט'ן נאָמען־אָכטען ווער דאָס קען עווענטועל זיין, זי איז אַריין אין סאַלאָן-צימער און געהייסען אַריינבעטען דעם גאַסט.

— קאַלינסקי איז אַריינגעקומען מיט אַ מינע פון אַ דזשענטעלמען. האָט זיך עלעגאַנט פערנייגט און געזאָגט

— ענטשולדיגט וואָס איך שטער אייך, מאַדאַם, איך האָב געהערט ,אַז איהר פיהלט זיך נישט גאַנץ אין אָרדנונג.

— ביטע זיצט, האָט בערטאַ אָנגעוויזען אויף אַ שטוהל ,איך פיהל זיך שוין אויף אַזויפיל גוט, אַז איך קען אייך אויפנעהמען

בערטאַ האָט געקוקט אויף איהר גאַסט מיט פיל אונצוטרוי, זי האָט געפּאָרשט זיין בליק, זיין אויסזעהען, דעם אופן פון זיין רעדען, זיינע בע־וועגונגען און אַלץ וואָס וואָלט עווענטועל געקענט זי איבערצייגען ווער דער גאַסט איז

בערנאַרד האָט זיך אומגעזעצט און רוהיג געפרעגט

— קען איך רויכערען, איך בין אַ ליידענשאַפט־ליכער רויכערער און קען קיין פינף מינוט נישט אויסהאַלטען אָהן אַנ'אַנדיגערען פּאַפּיראָס.

— שטערט אייך נישט ,רויכערט. זי אַליין האָט אָנגעצינדעט אַ פּאַפּיראָס, פערלענט אַ פוס אויף אַ פוס און רוהיג רעדציגען דעם רויך.

— איך בין צו אייך געקומען מאַדאַם, אין אַ זעהר דעליקאַטען ענין, האָט קאַלינסקי אַנגעהויבען. איך בין אַ יורויז פון דער פרייליין האַלפערין, וועלכע האָט געאַרבייט ביי אייך אין באַנק און בין לויט אַ צייאה פון איהר פערשטאָרבענעם פאָטער איהר אַפּיטראָפּוס".

בערטאַ האָט אַ לייכטען ציטער געטאָן נאָר אויף אַזוי פיל אויף וויפיל דאָס געניטע אויג פון קאַלינסקי האָט דאָס געקענט בעמערקען, איז אָבער גלייך געקומען צו זיך און גערעדט אַזוי ווי זי וואָלט נאָכנישט פערשטאַנען וועגען וואָס ס'האַנדעלט זיך

— אַזוי, דאָס איז די ערדליכע בערטאַ וואָס האָט זיך ערלויבט צו זיין אַ שותף צו מיין מאַנס באַנק, האָט די אַיראָניש געזאָגט

— ענטשולדיגט מאַדאַם, איך ווייס נאָך גאָר נישט וועגען דעם ענין. ס'האָט מיר צווישען געזאָגט אַז זי איז אַרעסטירט און איך האָב זיך טאַקע גע־וואָלט דערוויסען וועגען דעם פון דער ערשטער קוועלע.

— אויב אַזוי דאַרפט איהר זיך ווענדען צו דער פּאָליציי

— די פּאָליציי ווייס נאָר דאָס וואָס מ'גיט איהר איבער, קיין נביאים זענען דאָך אין דער פּאָליציי נישט פערהאַן

— איהר זענט זעהר שניידיג הער קאַלינסקי, איבעריגענס מיש איך זיך נישט אין מיין מאַנס געשעפטען, איהר וואָלט געדאַרפט ווענדען דעם רעדען מיט מיין מאַן

— איך האָב אָבער געהערט, אַז אייער מאַן איז נישט אין לאָדז

— דאַרפט איהר וואַרטען ביז ער וועט קומען, דוכט זיך, אַז דערמיט וואָלט אונזער קאָנפערענץ געקענט זיין פערענדיגט.

בערטאַ האָט אינסטינקטיוו דערפיהלט, אַז בער־נאַרד קאַלינסקי איז צו שטאַרק פאַר איהר אין די רייד און זי קען אַמאָל זיך אַרויסכאַפּען מיט אַנ־איבעריג וואָרט, זי האָט דעריבער זיך דערמאָהנט אין גאַרדאַנס אָנזאָג, אַז זי זאָל וואָס ווייניגער רעדען ווייל דאָס שטענדיג זיין געזונדער. זי האָט געוואָלט פערענדיגען דאָס געשפּרעך מיט איהר גאַסט

— ניין מאַדאַם ראָזענטאַל, האָט קאַלינסקי גע־זאָגט, איהר דאַרפט מיך נישט אַרויסטרייבען פון דאַנען, ווייל איך האָב אייך נישט בעליידיגט. איך האָב אָבער אַ בעזונדערען אינטערעס פאַר דעם ענין, איך בין דער בעשיצער פון דעם עלענדען מיידעל, וועלכע איך האָב ביז איצט געהאַלטען פאַר אַנ־אָרענטליכען און ערליכען מענשען און איצט שטעלט זי דאַרויס אַזאַ שרעקליכע געשיכטע, איהר דאַרפט דאָך פערשטעהען ווי שטאַרק וועה דאָס טוט מיר, איך מוז דאָך וויסען דעם גאַנצען אמת, וואו האָב איך געזאָלט געהען אויב נישט צו אייך.

— איך האָב דאָך אייך ערקלערט, אַז מיין מאַנס געשעפטען געהען מיך נישט אָן און איך ווייס וועגען דער געשיכטע אַזוי פיל וויפיל איהר, איך האָב נאָר געהערט וועגען דעם און ווייטער גאָרנישט

— ניין, מאַדאַם איהר ווייסט פיל מעהר

— פון וואַנען נעהמט איהר דאָס ?

— פון דעם וואָס איהר קענט דעם הער גאַרדאָן.

בערטאַ איז [illegible] אַז אין אַ [illegible] זי איז נישט גע־וואוסט וואָס צו ענטפערען, פון איהר פערלעגענהייט האָט איהר אַרויסגעהאָלפען אַ קלאַפּ אין דער טיר. דאַן האָט זיך די טיר געעפענט און אויף דער שוועל האָט זיך בעוויזען גאַרדאָן אַליין.

(פאָרזעצונג קומט).

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי׳ער פאלקסבלאט

זונטאג 3 כד טבת תרצ״ב

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3.35

פון האנדעלס-געריכט

אין יולי 1930, האט די פירמע „טהילע און שעל", זאקען-פאבריק (אל. 1 מאי 14) בעקומען א „נאדזור" אויף 3 חדשים.

אין אקטאבער ד.י. האט די פ רמע פארגעלעגט די בעלי חובות צו רעגולירען אויף 40 פראצענט, דאס געריכט האט די רעגולאציע בעשטעטיגט.

עטליכע בעלי-חובות האבען דאן אפגעגעבען אנ׳אנקלאגע צום אפעלאציע-געריכט אין ווארשא אויף דער לעצטער זיצונג, האט דאס אפעלאציע-געריכט די אפעלאציע אפגעווארפען, און די דעציזיע פון לאדזער קרייז-געריכט בעשטעטיגט.

* * *

אין אפריל פ.י. האט דאס געריכט געגעבען א „נאדזור" דער פירמע „ווינדמאן, ווייץ און יאכימאוויטש". פאבריק פון ביינוועל-אויסארבייטונגען (וואולטשאנסקא 120).

אין יולי פ. י. האט די פירמע פארגעלעגט צו רעגולירען די חובות אויף 70 פראצ. אויסצוצאהלען אין 4 האלביעהרליכע ראטעס.

אויף דער לעצטער זיצונג, האט דאס געריכט דעם רעגולאציע-אפמאך בעשטעטיגט. דאס געריכט, האט בעשלאסען, אז אין פאל, די בעלי-חובות וועלען פערלאנגען פערזיכערונגען, צו פערפליכטען די פירמע צו געבען א היפאטעק-פערזיכערונגען אויף די מאשינען און אויף דעם הויז, — וואס זי האט אין בערלין.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג, איז בעטראכט געווארען דער אופאדלאשטש פון אלעקסאנדער לאנדוי, אפטייק-סקלאד (ציגעל-גאס 23). לאנדוי איז דאן איינגעזעצט געווארען אין ארעסט, ערשט אין יולי האט ער בעקומען א גלייט-בריף אויף איין חודש

אין אויגוסט 1930 האט ל. פארגעלעגט צו רעגולירען די חובות אויף 10 פראצ. געגען דעם, האבען די בעלי-חובות אריינגעטראגען אנ׳אפאזיציע צום קרייז-געריכט. דאס געריכט האט לאנדוי׳ס פארשלאג אפגעווארפען.

דירעקטע טעלעפאן-פערבינדונג

פון לאדז מיט קאטאוויץ, פראג, וויען, בערלין

(א) א דאנק דעם, וואס עס איז אדורכגעפיהרט געווארען אנ׳אונטערערדישער קאבעל צווישען לאדז – פיעטרקאוו – טשענסטאכאוו – קאטאוויץ האט לאדז איצט בעקומען א בעסערע דירעקטע טעלעפאן-קאמוניקאציע מיט קאטאוויץ.

די טעלעפאן-געשפרעכען צווישען לאדז-קאטאוויץ וועלען איצט פארקומען אויף 2 קאבעלען, און א פערבינדונג וועט מען איצט קאנען בעקומען אין משך פון עטליכע מינוט.

ווי מען אינפארמירט אונז וועט לאדז דעם היינטיגען חודש נאך בעקומען א דירעקטע טעלעפאנישע פערבינדונג מיט בערלין, ברעסלוי. פראג און וויען. (לעת עתה פלעגט מען רעדען דורך ווארשא).

פריהלינג-צייט זאל אויך דורכגעפיהרט ווערען א דירעקטע טעלעפאן-פערבינדונג: לאדז – קראקע – זאקאפאנע.

קליענט, מאכער און סערזשאנט,

די אלע דריי טאפען איצט א וואנט

(2) געשעהן איז עס אין שעראדזער פ.ק.או. עהערנגעכטען:

ס׳איז אריינגעקומען דער זדונסקא-וואליער איינוואוינער שלמה טענדאוסקי (פון זלאטע 16) און געבעטען מ׳זאל איהם ארויסגעבען א דובליקאט פון זיין מיליטער-ביכעל, וועלכען ער האט פערלוירען.

דער ציוויל-בעאמטער פון פ.ק.או. וולאדיסלאוו קאשינסקי, האט נאכגעקוקט אין די ביכער און בעמערקט, אז דארט איז עפיס נישט אין ארדנונג, און אז דארט פיגורירען איינינגע טענדאוסקי׳ס אלס דעזערטירען. דעריבער האט דער בעאמטער געהייסען טענדאוסקי׳ן קומען אין עטליכע טעג שפעטער. דער יונגערמאן איז דאן אוועק צום „מאכער" מלך קליין, געגעבען איהם 300 זל., כדי ער זאל דעם ענין „צורעכט-מאכען."

איז קליין מיט די 300 זל. אוועק אין פ.ק.אי. און איבערגעגעבען זיי דעם סערזשאנט באגאטש, ער זאל „בלאטירען" קאשינסקין..

באגאטש האט צוגענומען דאס געלד און פארגעלייגט קאשינסקי׳ן צו מאכען דאס געשעפט פאר 150 זל. ד. ה. פאר „חצי שלי וחצי שלך"..

קאשינסקי האט דערויף נישט מסכים געווען און געמאלדען וועגען באגאטש׳ן זיין איבערמאכט.

דער סוף איז, אז באגאטש איז שוין אין דער לאדזער מיליטער-טורמע, און שלמה טענדאוסקי מיט קליינען זיצען אין דער קאלישער טורמע.

דער איינציגער, וואס לייקענט אין דער גאנצער מעשה איז קליין.

אז עס פעהלט זיי קאפ-ווערטאג...

א נאך-סילוועסטער-געשיכטע מיט בלומרשטע פרויען-הענדלער

(2) נעכטען דריי ביינאכט איז אויף ראג זאוואדזקע און פעטריקאווער געווען לעבעדיג: די „גאלדענע יוגענד" האט זיך צוהוליעט..

צוויי אזעלכע יונגעלייטלעך פון יחוס׳דיגע לאדזער משפחות האבען זיך לכבוד יום-טוב פיין אנגעשכירט און זיך ארויסגעלאזט אויף א פריוואט-אויטא איבער די גאסען.

אז זיי זענען אנגעקומען מיט דער גאנצער האסטיגקייט אויפ׳ן אויבענדערמאהנטען רוג, האבען זיי זיך אפגעשטעלט און שנעל אריינגעכאפט אין אויטא דריי דארט-שטייענדע גאסען-מיידלעך, וועלכע האבען געווארט אויף „געסט"...

עס איז געווארען א מורא׳דיגע געקוויטשעריי פון די אוועקגעראבעטע מיידלעך, און א געיעגעריי פון די דורכגייער און פאליציאנטען נאכ׳ן אויטא.

ערשט ביי ציגעל-גאס איז געלונגען די בלומרשטע פרויען-הענדלער מיט די איבערגעשראקענע פראסטיטוטקעס צו פערהאלטען און אפצופיהרען זיי אין קאמיסאריאט, וואו עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער גאנצער ענין איז נישט מעהר, ווי א קאוואל פון שכורים, וואס ווייסען שוין נישט, וואס זיי האבען צו טון פאר וואוילטאג.

מען האט זיי צוגעשטעלט א פראטאקאל פאר שטערען די עפענטליכע רוה, און ערשט דאן... האבען די שכורים איידעל פערבעטען די „מיידלעך" און זענען מיט זיי אוועקגעפאהרען.

שלשה פעמים „ראזענצווייג"

ביי א מעשה מיט א גנבה אויף 15 טויזענד זלאטעס

(א) אויף בושזשינער 1 האבען זיך גנבים דורך אנ׳איינברוך אריינגעקראגען אין הורט-קאלאניאל-וועוועלב פון אברהם ראזענצווייג און „ארויסגעטראגען" 250 קילא טיי, קאקאא, קאווע, 2 זעק פעפער א. א. ארטיקלען אין דעם ווערט פון אנ׳ערך 15,000 זלאטעס.

פאליציי האט דורכגעפיהרט אנ׳אויספארשונג און מ׳האט ארעסטירט די באלעבאטים פון די שכנ׳ישע סקלאדען יאסעל ראזענצווייג (יעראזאלימסקא 9) און דוד ראזענצווייג (פיעפשאוע 4).

מען האט זיי אבער באלד בעפרייט, ווייל זיי האבען דערוויזען זייער אליבי. עס ווערט געפיהרט א ווייטערדיגע אויספארשונג.

ארויסגענומען פון פ. ק. א.

7000 זלאטעס אויף א געפעלשט ביכעל

(2) אין קאנינער פ. ק. א. האט אנ׳אומבעקאנטער פערזאן נעכטען ארויסגענומען 7000 זל. אויף א געשיקט געפעלשט ביכעל פון דער דאזיגער אינסטיטוציע, און איז נעלם געווארען.

בעת מען האט זיך קאמוניקירט אין א פאר שעה שפעטער מיט ווארשא׳ווער פ.ק.א. האט זיך דער שווינדעל ארויסגעוויזען. און מען זוכט דעם געשיקטען שווינדלער.

ניי-יאהר וואונשען ביים וואיעוואדע

ביים אפגעבען די ניי-יאהר-וואונשען דעם לאדזער וואיעוואדע איז די לאדזער יודישע קהלה געווען פערטרעטען דורך פרעזעס מינצבערג און וויצע-פרעזעס פון קהלה-ראט אדוו. ווייצמאן.

* * *

די קהלה האט אויך ארויסגעשיקט ניי-יאהר-וואונשען צום מלוכה פרעזידענט און מארשאל פילסודסקי.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

(–) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז די רעגיסטראציע אויף שטיצע פאר ארבייטסלאזע פאר׳ן חודש יאנואר וועט פארקומען לויט פאלגענדען סדר:

מאנטאג ד. 4 יאנואר, די אותיות:
A B C D E F G H I J

דינסטאג, ד. 5 אותיות:
K L Ł

דאנערשטאג, ד. 7 יאנואר
M N O

פרייטאג, ד. 8 יאנואר
P R S

שבת, ד. 9 יאנואר
T U W Z Ż

נייע לעגיטימאציעס

פון די עלעקטראווניע-בעאמטע.

די עלעקטראווניע-בעאמטע, וואס פיהרען אויס פערשידענע פונקציעס אין דער שטאט האבען בעקומען פון 2 יאנואר ה. י. אן נייע לעגיטימאציעס מיט פאטאגראפיעס.

די קאנסומענטען פון עלעקטרישער ליכט און קראפט דארפען ביי די בעאמטע, וואס ווענדען זיך צו זיי, פאדערען צום פארשטעלען די דאזיגע לעגיטימאציעס.

ענטדעקט א געהיים בראנפען־ברייזעל

אויף ווילעגסקא 11 האט פאליציי ענטדעקט אין דער וואוינונג פון סטאניסלאוו קאלאדזיעיא א געהיים בראנפען-ברייזעל.

קאלאדזיעיא, צוזאמען מיט זיין געליבטע בראניסלאווא קראשיצקא זענען ארעסטירט געווארען.

פערטשאדעט א פאמיליע

(–) אויף זאווישא 26 איז פערטשאדעט געווארען פון א שלעכטען אויווען די פאמיליע מארטשיניאק, וואס צעהלט 5 פערזאן. אין א שווערען צושטאנד האט פאגאטאוויע אלעמען אפגעפירט אין שפיטאל.

צו די יובילעאום-פייערונגען פון חבת-ציון און קרן-קימת-לישראל

די יובל-פייערונגען וועלען זיך אנהויבען מיט א גראנדיעזער אקאדעמיע מיטוואך, אין פילהארמאניע-זאל מיט דער בעטייליגונג פון בעקאנטען וועטעראן פון דער ציוניסטישער בעוועגונג ה׳ א. דרויאנאוו פון א״י.

אין פראגראם פון דער אקאדעמיע איז אויך פארגעזעהן א רייכער מוזיקאלישער טייל אין וועלכען עס נעהמען אנטייל דער כאר, ארקעסטער און סאליסטען פון היגען „הזמיר".

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.

גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער „ארט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

היינט, זונטאג – 2 פארשטעלונגען: אנהויב 7.45 און 9.45 א זייגער אוונט
ווידערהאלונג פון דער גרויסער פייערליכער פרעמיערע פון 24.פראגראם א.נ.

מלאכט פון דער וועלט

אין 2 טיילן 14 בילדער

טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אבעזשאנעק, ש. א. לישעל. מוזיק: דוד בייגעלמאן, מאק-דאוועל און פאלקס-מאטיווען. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס. רעזשי ש. דזשיגאן און י. שומאכער. בינע-אינספעקציע: מ. קאן.

עס בעטייליגען זיך (לויט א״ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש. דזשיגאן, שיינע מרים, צילי סטאל, מ. פעטערמאן, מ. פולאווער, מ. קאן, י. שומאכער, י. שיפער און א קינסטל. טאנץ-קווארטעט

די קאסע איז אפען פון 11 ביז 2 און פון 6 א זייגער אין אוונט.

לאמפען

אין א גרויסען אויסוואהל
מאדערנסטע סטיל - ארטען
צו רעדוצירטע פרייזען

עמפפעהלט די בעקאנטע
לאמפען-פאבריק
SZ. P. SZMALEWICZ
Południowa 8, telefon 164-39

פיהרט זיס בעשטעלונגען לויט אנגעגעבענע צייכנונגען.

די „וואָך פון יודישן אקאדעמיקער" אין לאָדז

אין לאָדז האָט זיך געגרינדעט דער קאָמי-טעט פון „די וואָך פון יודישן אקאדעמיקער" אין וועלכען עס זענען אריינגעגאנגען די פאָרשטעהער פון די עלטערע אין דער אקאדעמישער יוגענד אין פאָלגענדען צוזאמענשטעל: — פאָרזיצענדער דיר. גראָץ, וויצע-פאָרזיצענדער פר' ב. ספעקטאָר און י. קאדישעוויטש.

דער קאָמיטעט האָט בעשלאָסען איינצואָרד-נען פאָלגענד"ע אימפרעזען:

דעם 4-טען ד. מ. 8 אָווענד וועט פאָרקומען אין לאָקאל פון „וויזאָ" שענקעוויטשא 26 א ליטער-ארישע אקאדעמיע מיט דעם אָנטייל: ה"ה אָדוו. א. הארטגלאס, ד"ר י. שיפער, ד"ר מ. בראודע. ד"ר א טארטאקאָווער, י. קאדישעוויטש און א. פיסטער-מאַי.

דעם 5-טען ד. מ. 10 אָווענד, וועט פאָר-קומען אין די זאלען פון קאָמיוואָיאזשאָרען-פעראיין א גראנדיעזער אָקאדעמישער באָל מיט פיל אט-ראקציעס. דעם אנטייל האָבען פערשפראָכען די ארטיסטען פון שטאָט-טעאטער: הארענקא, מרא-זינסקי און זניטש. עס וועט שפילען דער אָרקעס-טער פון גראנד-קאפע אונטער דער ליטונג פון ק. זשעלאזא.

די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג וועט געוויס אָנטיילנעמען אין די אימפרעזען.

בעקאַנטער שריפטשטעלער און וועטעראַן פון דער ציון. בעוועגונג ה' א. דרויאַנאָוו אין לאָדז

היינטיגע וואָך קומט קיין לאָדז דער בעקאַנטער העברעאישער שריפטשטעלער און וועטעראַן פון דער ציוניסטישער בעוועגונג ה' אַלתר דרויאַנאָוו פון ארץ ישראל.

ה' דרויאַנאָוו איז איינער פון די שעפער פון דער חובבי ציון בעוועגונג, ער איז געווען טעטיג נאָך פאַר דער מלחמה אין צענטער פון דער בע-וועגונג אין אָדעס און אַלס איינער פון די אָנפיהרענ-דע פערזענליכקייטען מיטגעמאַכט דעם גאַנצען פראָ-צעס פון דער בעוועגונג פון איהר ענטשטעהונג ביז'ן היינטיגען טאָג. ביי אונז אין פוילען איז ה' דרויאַנאָוו בעקאַנט אויך פון זיין ליטעראַרישער טעטיגקייט, וועלכע האָט זיך אויסגעצייכענט בפרט אויפ'ן געביט פון יודישען פאָלקלאָר.

דער בעזוך פון ה' דרויאַנאָוו אין אונזער שטאָט שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט די יובילעאום-פייע-רונגען פון חבת-ציון און קרן קימת, וועלכע קומען פאָר די היינטיגע וואָך. דער חשוב'ער גאַסט וועט זיך אויך בעטייליגען אין דער גרויסער יובל-אַקאַדעמיע, וועלכע קומט פאָר מיטוואָך אין פילהאַר-מאָניע-זאַל.

עס איז קיין שום ספק נישט אַז די דאָזיגע אַקאַדעמיע, וועלכע וועט ענטהאַלטען אויך אַ רייכען קאָנצערט-טייל — וועט בעזונדערס צוליב דער פער-זענליכקייט פון ה' דרויאַנאָוו, צוציהען די אויפ-מערקזאַמקייט פון די ברייטעסטע יודישע נאַציאָ-נאַלע קרייזען.

„גנבאט עט ציקלער"

איז אַ „שותפות-פירמע", אבער — נישטא קיין מזל...

(א) דעם 17 נאָוועמבער האָט מען בע'גנב'עט א גלוויזאן ארנאָלד קלינגנער (אויף קאָנטנע 12) און אין צייט שפעטער האָט מען ארעסטירט איינעם איגנאַצי גנאָט, ביי וועלכען מ'האָט געפינען א גרעסערע הומע געלט, עטליכע חפצים און וועש פון קלינגנער.

ביי'ן נעכטען איז פאָרגעקומען גנאָט'ס פראָ-צעס, האָט זיך געמעלדעט דער ארויסגערופענער פערטיידיגונגס-עדות סטאַניסלאַוו ציקלער, וועלכער האָט אונטער א שבועה, גע'מענה'ט, אז בעת די גנבה ביי קלינגנער'ן איז פאַר... — איז גנאָט פונקט געווען ביי איהם, און זיי צוזאַמען האָבען זיך „געבאַוויעט" ביי קאָרטען און בראָנפען...

די מעשיות זיינע האָבען אָבער נישט גע-שטימט מיט דער ווירקליכקייט, זיי האָבען זיך סותר געווען, און דעריבער האָט מען דעם שלימ-מזל'דיגען „אליבי"-ציקלער'ן תיכף ארעסטירט, און, חוץ מזה — האָט גנאָט בעקומען א פסק 6 חדשים צו זיצען.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאָניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאַן.

לעזט און שטוינט! היינט, זונטאג — קריזים-פרייזען ביז 2 זל. ערשטע רייהע

היינט, זונטאג, 9 אָווענד

לאלא יאקובאוויטש

מיט דער בעליבטער סוברעטין

דיר רומענישע חתונה

דאָס איז די שענסטע, מוזיקאַלישסטע און הומאָריסטישע יודישע אָפערעטע אין 3 אקטען מיט'ן אָנטייל פון די ליבלינגס-ארטיסטען פון „פילהארמאָניע" און קאָמפראַל-טעאטער.

געדענקט! דער היינטיגער אָווענד אין פילהארמאָניע מאַכט אייך פערגעסען אין אלע אייערע זאָרגען! די פרייזען זענען ביז 2 זל. ערשטע רייהע.

מארגען, מאנטאג — איינהייטס-פרייזען:

אלע בילעטען אין פארטער נור 1 זל., באַלקאָן-גאַלעריע 50 גראשען

דינסטאג — נור 1 מאל אין פאלקס-טעאטער, זגערזשער 17

„די אמעריקאנער רבי'צין"

די קאָנסטיטוציע פון 3. מאי אויפ-געשריבען אויף א פאָסטקארטעל

א ניי-יאהר-מתנה פון א ווילנער יוד פאר מארש. פילסודסקי

(—) פרייטאָג דעם 1 יאנואר האָט דער וואָ-יעוואָדע יאשטשאָלט אויפגענומען פאָרשטעהער פון מלוכה'שע און קאָמונאַלע איינריכטונגען, ארגאַני-זאציעס און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, וועל-כע האָבען איבערגעגעבען ניי-יאהר-וואונשען פאַר'ן מלוכה-פרעזידענט און מאַרשאַל פילסודסקי.

צווישען אנדערע איז אויך געקומען פון ווילנע לייביש אונגער, וועלכער האָט איבערגע-געבען דעם וואָיעוואָדע א פאָסטקארטעל, נאָרמאַלע גרויס, אַלס ניי-יאהר-וואונש, פאַר'ן מארשאַל פיל-סודסקי, אויף וועלכע עס איז געווען אויפגעשריבען די גאַנצע קאָנסטיטוציע פון 3. מאי. דער טעקסט צעהלט 8,587 ווערטער.

לייביש אונגער האָט געארבייט 4 חדשים ביים אויפשרייבען דעם קאָנסטיטוציע-טעקסט אויף דעם קאַרטעל.

אפטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) ס. יאַנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), ב. גלובאָווסקי (נארוטאָוויטש-גאַס 6), ע. האמבירג (גלובנא 50), ל. פאַוולאָווסקי (פעטריקאָווער 307), א. פיאָטראָווסקי (פאָמאָרסקא 91), ל. שטעקעל (לימאַנאָווסקיעגאָ 37).

א קידוש-מאכער האט זיך איהר אויף דער עלטער פערגלוסט

אויף דער אַלט-שטאָט וואוינט אַן'עלטערע קינ-דערלאָזע אַלמנה, אַ געוויסע חיה פ.

אַזוי ווי דער פערשטאָרבענער מאַן האָט איהר איבערגעלאָזט אַ גרויס קאָלאָניאַל-געשעפט און אַ האַלבע הויכע קאַמיעניצע אויף פיעטריקאָווער גאַס. האָבען זיך באַלד אָנגעהויבען צו איהר צו צושאַרען פון אַלע זייטען שדכנים.

די ערשטע צייטען האָט זי אַפילו נישט געוואָלט הערען פון קיין שום „גליקען".

אָבער ווי לאַנג איז דאָך דער שיער צו בלייבען זעהן אַ קידוש-מאַכער.

ענדליך האָט זיך חיה געלאָזט איבערערען און מסכים געווען נאָך אַמאָל זיך אוועקצושטעלען אונ-טער די 4 הופה-שטאַנגען.

פון די אַלע פערשידענע „פאַרטיעס", וועלכע מ'האָט איהר אָנגעשלאָגען, האָט איהר אַממייסטען „אימפּאָנירט" אַ געוויסער אַבראַם ק., אַן'עלטערער בחור, אַ גוט בעקאַנטער לאָדזער לעבּ-יונג.

גוטע פריינד האָבען חיה'ן נישט איינמאַל גע-וואָרענט, זי זאָל זיך דעם דאָזיגען פּאַצעט אַרויס-שלאָגען פון קאָפּ, ווייל ער איז אַ שאַרלאַטאַן און „זי וועט ביי איהם די גאַל אויסשפייען".

אַבראַמעק האָט אָבער די יונגע אַזוי בעאיינ-פלוסט, אַז זי האָט אויף קיין שום וואָרענישען און עצות נישט געקוקט און מיט איהם אין קורצען חתונה געהאַט.

באַלד אין ערשטען האָניג חודש האָט דאָס „יונגע ווייבעל" זיך איבערצייגט ווי כשר געוועזען ס'זענען געווען די אַלע מענשען, וועלכע האָבען איהר פאַר דעם „גאַסט" געוואָרענט.

אַבראַמעק האָט אָנגעהויבען ביסלעכווייז אַרויס צוטראָגען פון געוועלב און פון דער וואוינונג אַלץ, וואָס ס'האָט זיך נאָר געלאָזט.

גאַנצע טעג און נעכט האָט ער געהולטייעט מיט זיינע קאַמעראַדען אין פערשידענע קנייפּעס און אַז היים האָט ער זיך געוויזען נאָר דאַמאָל, ווען ס'האָט איהם אויסגעפעהלט געלד, אַז חיה האָט אויפמערק-זאַם געמאַכט דעם בעל-ביתל אויף זיין אַרט באַלעבאַטעווען מיט איהר פערמעגען, איז ער זי בעפאַלען מיט די געמיינסטע זילזולים און קללות און נישט איינמאָל איהר אויך אונטערגעהאַקט די זייטען.

זעהענדיג, אַז וואָס אַמאָל ווערט ער ערגער און קיין שום-שטראָף-רייד העלפען נישט, האָט זי אָנגעהויבען צו פאָדערען אַ גט.

אַבראַמעק איז אַפילו גרייט זי אַרויסצולאָזען פון עסק אָבער נאָר מיט איין בעדינג, אַז זי זאָל איהם אַפשרייבען א פערטעל הויז אָדער געבען 15 טויזענד דאָלאַר אָפּפאַרטיג געלד. ווייל דאָך חיה דערווייל נאָך נישט איינגיין אויף אַזאַ משא ומתן בכדי אָבער צו ווירקען אויף איהר, אַז זי זאָל דאָך ווייכער ווערען, האָט ער זי כסדר אין איין שלאָגען, בריינגט אַהיים צופיהרען זיינע גוטע ברי-דער מיט קאָכאַנקעס און אַרדענט פאַר זיי איין הולאַנקעס.

חיה גיט, פערשטעהט זיך, קוקען, דרוקען, שווייגען און צייגען.

לעצטען ... האָט אַבראַמעק געגומען אַנוועגדען לגבי זיין ווייב אַ נייע מיטעל:

ער שטעלט ... אויס פאַר זיינע פרישיאַטשעלעס און קאָ...קעס ... וועקסלען און חיה מוז זיי נעבעך אויסקויפען.

אַזוי ווי לעצטענס האָט איהר שוין פשוט אויסגעפעהלט געלד פיהרען ביי איהר די קאַמאָרני-קעס כמעט יעדען טאָג אַראָפּ עטליכע עקזעקוציעס אַזוי, אַז אין משך פון אַ גאָר קורצע צייט איז פון איהר ריזיק געשעפט געוואָרען אַ תל, פון דער רייך-אויסגעשטאַטע דירה אַ חרבה און פון איהר גופא אַן'איינפאַכער סקעלעט.

אָט אַזאַ שוואַרצען סוף האָבען אַלטע רייכע אַלמנות, וועלכע נעמען זיך יונגע, עלעגאַנטע מענער

ארגוס.

„SPLENDID" — דער קלאַנג-קינא-טעאטער אין לאדז

היינט — זונטאג

צוליב דער גרויסער פרעקווענץ אין פערלענגערט געוואָרען בלויז אויף היינט זונטאג

געזעגענונג פון אלטען און בעגריסונג פון נייעם יאהר

אויפ'ן עקראַן: „דער באל אין דער אָפּערע" אויפ'ן עקראַן:

מיט LIANA HEID, IWAN PETROWICZ, G. ALEXANDER

אויף דער ביהנע גרויסער איבערזיכט פון שלאַגערן אויף דער ביהנע

אויפטריטען מיט Plewicki, Mikołajew, Opolski, Minowicz, Karlińska

אין דער שפּיץ. 12 בעסטע נומערן. היינט יעהיב 6 אַ זייגער נאָכמיטאָג

די אַרבייט פון ד"ר סינגא-לאָווסקי אין לאָדז

דער עקזעקוטיוו-מיטגליד פון וועלט-פערבאַנד „אָרט" ד"ר סינגאַלאָווסקי, וועלכער האָט די פאַ-ריגע וואָך געווילט אין לאָדז, האָט אָפּגעהאַלטען א רייהע קאָנפערענצען מיט די היגע אָרט-טוער וועגען ארבייטס-פּלאַן אויפ'ן יאָהר 1932. ס'זענען אָנגעצייכענט געוואָרען א רייהע אונטערנעהמונגען אויפ'ן געביט פון אינדוסטריאַליזאַציע און ספּעציעל וועגען קאָאָפּעראַטיווען פאר האנדווערקער.

ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט האָט ד"ר סינגאַלאָווסקי געהאַלטען 2 רעפעראַטען אין דער „בני-ברית-לאָזשע" און „וויזאָ" א. ד. ט. „די יודען-פראַגע אין ליכט פון וועלט ווירטשאַפטליכען קרי-זיס, פון לאָדז איז ד"ר סינגאַלאָווסקי אָפּגעפאָהרען קיין ווארשאָ.

דער פערקריזיסטער סילוועסטער אין לאָדז

געזעהען און געהערט אין דער היי-יאָהריגער סילוועסטער-נאַכט

דער היי-יאָהריגער סילוועסטער איז געשטאַ-נען אונטערן צייכען פון שווערען קריזיס. מאַנכע צוקערביעס האָבען אַפילו איינגעאָרדענט סילוועסטער שמחה'לעך. די בופעטען זענען פערזעהען געוואָ-רען מיט כל טוב; ווינער-שניצלעך און קאָלבאַס-קאָטלעטען, פיש מיט מייערען-צימעס. ס'האָט אויך נישט געפעהלט דער „בישעריער טראָפען" „פער-בלאָטיגטע "פּלעשלעך וויין „ליקיער", זאָדע-וואַ-סער מיט „סאָק" און אַנדערע שאַרפע געטראַנקען. צו דעם האָט מען אוועקגעזעצט אַן'אָרקעסטער מיט אַ דזשעז. אַנדערע האָבען זיך אַפילו פערזעהען מיט געזאַנג און טאַנץ. דאָס אַלץ צו קריזיס-פּרייזען, און מ'האָט געוואַרט אויף... יודען.

האָבען דאָך אָבער די יודען (די אמת'ע סיל-וועסטער געסט...) לאָ מצות ב'דאָ... ... טאַקע די רעסטאָראַנען און צוקערניע-בעזיצער געזעסען און געוואַרט. מ'האָט געוואַרט, ס'איז האַלב צוועלף. דריי-פערטעל צוועלף. 5 מינוט פאַר צוועלף. מ'דאַרף שוין באַלד בעגעגענען דאָס נייע יאָהר, און דער-ווייל איז חושך. די ווינער-שניצלעך מיט די גע-פיהלטע העכטען שטעהען אויף די בופעטען ווי פער-שעמטע, די פערבלאָטיגטע וויין-פּלעשלעך און דער ליקער שטעהען גרייט נאָר „אויסצוטרינקען" און דאַ „אַ נייע רויש". קומט שוין יאָ איינער אריין, ווייסט ער זיך געבען אַ „פּול טשארני", אָדער אַ האַלב גלאָז זאָדע וואַסער מיט „ציטרינאָווע סאָק"... דער אָרקעסטער שפּילט. אַרבייט מעשים. דער בעל-הבית הוקט אויפ'ן זייגער און דער עולם? דער עולם קומט נישט.

האָט מען געוואַרט און געוואַרט. דער זייגער לויפט, און ערשט אַרום 5 פאַרטאָג, האָט דער בעל-ה'סילוועסטער אַ שפּיי-געטאָן, אַרויסגעיאָגט די פּאָר געסט, וואָס האָבען זיך „געפּאַוויעט" ביים גלעזעל זאָדע-וואַסער מיט „ציטרינאָווע-סאָק", אויסגעלאָשען די ליכט, און אַהיים געגאַנגען שלאָפען...

מאַנכע האָבען זיך איינגעאָרדענט „היימישע סילוועסטער'ס", מ'האָט געשאַכטען אַ „מלעמיקורי" הערינג, „קאַרטאָפעל אין מונדיר" מיט אַ פּאָרציע יאַסעלע ראָזענבלאָט, פערבעטען געסט, האָט זיך ביי דער „פּאַטראָנע" שטאַרק משמח געווען — און דער סילוועסטער איז פערטיג...

דערפאַר איז אין די גאַסען געווען „ליהודים". דער שפּאַציר איז געווען אַ געוואַלדיגער. מ'האָט גע-זינגען און געטאַנצט. פאַר יעדען פענסטער וואו ס'איז געווען אַ סילוועסטער, האָבען זיך אָפּגעשטעלט „פּאַליער". האָבען זיי זיך צוגעהערט צו דער מוזיק הערענדיג שפּילען דעם „רזאַבאַ" האָבען זיך גע-הויבען די פּיסלעך — „זכרנו את הדגה"...

אויף פּיעטריקאָווער גאַס יעהען עטליכע יונ-געליים מיט דער אַזוי גערופענער „זלאָטע מלאָ-דזשעזש" מיט לייזינע קעשענעס און זינגען, וואַק-לען זיך און זינגען.

— יונגעליים — האָט זיך צו זיי געווענדעט אַ פּאָליציאַנט, אַז איהר, דענט שכור, זייט מוחל און געהט אַהיים שלאָפען.

— „פּשעפּראַשאַם" — האָבען די יונגעליים געענטפערט. ווער איז שכור, ווער? איך. האַ-רין זיי איבערגעחזרט די הויזען-קעשענעס ... מאַכען ... מען שיכור? מיר וואַקלען זיך און זינגען, ווייל דאָס איז ביי אונז שוין. אַזאַ טראַדיציע, אַז סילוועסטער דאַרף מען זיין שכור, פון זאָדע-וואַ-סער מיט „ציטרינאָווע סאָק" קען מען שכור ווערען?

אויך אין די טעאַטערען זענען די נאַכט-פאָר-שטעלונגען געווען קריזיס'דיגע — דער עולם האָט גערן געקויפט גאַלערקע און „סטאָיאַנצע" פּלעצער — אָבי יוצא זיין שמחת ה'סילוועסטער...

אָט אַזוי האָט אויסגעזעהען דער היי-יאָהריגער פערקריזיס'טער סילוועסטער אין לאָדז.

אב-נעק.

דער וואיעוואדע, ה' יאשטשאלט

פאר'ן מיקראפאן פון דער לאדזער ראדיא-סטאציע

בכדי צו דורכפיהרען א געוויסע איבערזיכט איבער 232 קאמיטעטען און געהילפס-קאמיטעטען פאר'ן קאמף מיט דער ארבייטסלאזיגקייט, און מיט דער כוונה אנצווייזען דער געזעלשאפט אויף דער נויטווענדיגקייט צו פערשטארקען די אקציע אין די ערשטע 3 חדשים פון נייעם יאהר, האט דער לאדזער וואיעוואדישער קאמיטעט צו העלפען די ארימסטע, ארגאניזירט צוזאמען מיט דער לאדזער ראדיא-סטאציע א ספעציעלע ראדיא-אודיציע, וועלכע איז אויסגעהערט געווארען אין דער גאנצער וואיעוואדזטווע א דאנק די אומזיסט-אינסטאלירטע ניגאנטספאקען און „גלאשניקעס".

די אודיציע איז געעפענט געווארען מיט א רעדע פונ'ם פרעזעס פון וואיעוואדישען קאמיטעט, דעם וואיעוואדע יאשטשאלט, וועלכער האט אין פייערליכע ווערטער אויפגעפאדערט די בעפעלקערונג ענטקעגנצוקומען דעם קאמיטעט און בייהילפיג איהם צו זיין אין דער אזוי-וויכטיגער אקציע לטובת די ארבייטסלאזע.

7 פערזאן פערסמט מיט ליקער

(–) אויף שרודמיעסקא 48 זענען 7 פערזאן פערסמט געווארען פון ליקער. אין א שווערען צושטאנד האט פאגאטאוויע אלעמען אפגעפיהרט אין שפיטאל.

ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, שטאמט דער ליקער פון היימישער פראדוקציע. פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

טייער בעצאהלט פאר'ן פאהרען אויף „גאפע"

(א) דער 39-יעהריגער יוזעף מראטשיק איז אויף דער באהן-ליניע צווישען זדונסקא-וואליע און שיעראדז, לעם זיין היים-דארף קושיזשאנאוו ארונטערגעפאלען אונטער'ן צוג, וועלכער האט איהם אפגעשניטען דעם לינקען פוס ביז צו דער קניע.

דאס איז ער געפאהרען אהיים אויף „גאפע" און לעם זיין דארף אראפגעשפרונגען פון וואגאן.

פאר דער מעדעם-שול

אויף א סילוועסטער-אווענד ביי ה' שיע סליעפען איז געזאמעלט געווארען דורך די ה"ה בעריש זשירא און משה מארגוליס 13.25 זל. פאר דער מעדעם-שול.

דאס געלד איז אפצונעהמען געגען קוויטירען אין אדמינ. פון „נייעם-פאלקסבלאט".

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44
קייפט נישט קיין
מעבעל
בעפאר איהר איבערציינט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 16?-?6
נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג.
בעם: בקויף אויך גענוצטע מעבעל, דיוואנעם א. ז. וו.
קומט און איבערצייגט אייך!
44 44

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
11-טען ליסטאפאד 9
קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 10 — 11 און פון 2 – 3

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"
דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.
היינט, זונטאג, דעם 3-טן יאנואר 1932, 4 נאכמיטאג
געזעגנונגס-פארשטעלונג פון דער
XVI יאר ווילנער טרופע
פירונג: מ. מזאה.
200.000
לעבענסבילד אין 3 אקטען – פון – שלום עליכם
רעזשי: יעקב ראטבוים. דעקאראציעס: אנדזשיי פראנאשקא.
מוזיק: הענעך קאן. טעקסטען: משה בראדערזאן.
שפילן: מרים ארליסקא, אסתר גאלדענבערג, יוסף דגים, שמחה ווײַנשטאק, פרידע וויטאלינע, י.ווידעצקי, מיכאל פ"ק, שמואל לאנדוי, י. לעווענשטיין, נחום מעלניק, רבקה נערה, משה פאטאשינסקי. יחיאל ראקאוו. דבורה ראזענבלום.
אלע בילעטען אין פארטער צו 1 זל., גאלעריע 50 גר.

איידעם דערמארדעט דעם שווער

בעת ער איז ביי איהם א יום-טוב-גאסט

(2) נעכטען איז אין דארף טום לענטשיצער פאוויאט, געקומען צום פויער פראנץ קינדערמאן צוגאסט זיין איידעם. וואהלמאן מיט זיין ווייב, פרידא.

לכבוד די געסט – דעם טאכטער און איידעם – האט קינדערמאן געמאכט א וואזשנע סעודה, בעת וועלכע אלע האבען זיך גוט אנגעשכורט.

אין א געוויסען מאמענט איז ענטשטאנען א מחלוקה צווישען שווער און איידעם, מחמת דעם, וואס דער לעצטער האט געפאדערט 5 מארג לאנד נדן, וואס דער שווער האט איהם אנומעלט געהאט צוגעזאגט צו געבען.

אין פולע יוצא פון דער קריגעריי, האט וואהלמאן ארויסגעכאפט א מעסער און דערשטאכען זיין שווער אויף טויט.

דער מערדער איז ארעסטירט.

ראדיא-פראגראם

זונטאג, דעם 3 יאנואר 1932

10.15 גאטעס-דינסט, 11,38 צייטסיגנאל, 12,15 סימפאנישער פריהמאָ גע', 3,30 פאלקס-מוזיק, 3.55 פראגראם פאר קינדער, 4,20 גראמאפאן, 4,40 פארלעזונג, 4,55 גראמאפאן, 5,15 פארלעזונג, 5,20 נוצליכע ידיעות, 5,45 קאנצערט, 7,00 פערשידענעס, 7,20 ספארט, 7,30 רעפערטואר, 7.45 פארלעזונג, 8,15 פאפולערער קאנצערט, 9,40 ליטעראַרישע פערטעל שעה, 9,55 קאנצערט, 10.40 קאמוניקאטען, 11,00 לייכטע און טאנץ-מוזיק.

ביי א פערדארבענעם מאגען
דארם-געראננען, שלעכטען מוגר-געשמאק, שטערן-קאפשמערץ פיבער, שטוהלפערהאלטונג, ערברעכען אדער דורכפאל, ווירקט שוין א גלאז נאטירליך בימערוואסער
Franciszka Józefa
שנעל און אנגענעהם. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקעס.

אמטליכעס

(2) אלס לייטער פון 2 פאליציי-קאמיסאריאט איז נאמינירט געווארען דער אספיראנט לעאן פאלעק, און דער ביז איצטיגער לייטער פונ'ם זעלבען קאמיסאריאט, אונטער קאמיסאר יוזעף קאוואלטשיק איז ארויסגעפאהרען קיין ווארשא אויפ'ן 8 חדשים-דיגען קורס פון אויספארשונגס-אפיצירען.

דער בייזער „פעטער" סטרוכלינסקי

(א) דער קאנסטאנטינער באלעבאס פון א „הייזעל" אנדזשעי סטרוכלינסקי האט מערדערליך צושלאגען זיינע צוויי „מיידלעך" יוזעפא אנטשאק און מאגדאלענא ראיקאווסקא דערפאר, וואס זיי האבען ביי איהם געשטריקט...

דאס לאדזער שטאטישע געריכט האט איהם נעכטען פערמשפט אויף 8 חדשים טורמע, און חוץ מזה וועט ער נאך האבען צו פערענטפערען זיך פאר צווינגען צו פראסטיטוציע.

היינט לעצטער טאג פון נת שפיגעל'ס אויסשטעלונג

די בילדער-אויסשטעלונג, וועלכע איז באמת געווארען בעזוכט מאסענווייז דורך קונסט-ליבהאבער, ווערט היינט געשלאסען אויפפריליך 9 א זייגער אוונד. כדי צו געבען די ברייטערע מאסען די מעגליכקייט צו בעזוכען די אינטערעסאנטע אויסשטעלונג, איז היינט אין לעצטען טאג. דער איינגאנג פולשטענדיג אומזיסט.

קאנצערט-אוועגד פון דער ווילנער טרופע

היינט 9 אוועגד קומט פאר אין לאקאל פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנדקענטשאפט (וואולטשאנסקא 35). דאס פראגראם איז פולשטענדיג א נייעס.

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 72-134
נעהמט אן פון 2 1/2 – 4 און פון 7 – 8 אוועגד.

Lekarz-Dentysta
JAKÓB KARMAZYN
2 פאלודניאווא 2
נעהמט אן פון 10–1 בייטאג און פון 3–7 אוועגד.
ספעציאליטעט ווייסע קינסטליכע ציינער אהן גימען.

„ארט" טריומפירט

פערסויפטע זאלען אויף „מלאכת פון דער וועלט"

דער סילוועסטער-אוועגד, דעם פרייטאג און שבת האבען בולט בעוויזען, אז דער נייער פראגראם פון „ארט" האט מיט שטורעם איינגענומען דעם יודישען טעאטער-עולם.

אהן גוזמא – אוגזער קליינקונסט-טעאטער. „ארט", פאר די 4 יאהר שפילען אין לאדז, און דווקא אין די בעסטע צייטען, געדענקט נישט אזא התלהבות'דיגע אויפנאהמע, ווי דער גרויסער עולם וויזט איהם איצט ארויס אין יעדער פרט.

א סברא טאקי, אז די לאדזער יודישע טעאטער-בעזוכער האבען, אוויצוזאגען, געהאט די געלעגענהייט אויסצוהונגערען זיך נאך עפעס עכטס און רעכטס.

נאכט-ביי-נאכט איז דאס טעאטער (אין געוו „ענגלישען זאל" אויף אלעיע 1 מאי) איבערפולט, און דער זאל דונערט פאר אפלאדיסמענטען פאר די יונגע „ארט"-קינסטלער אין זייערע נייע געשטאלטונגען...

אין דעם פרעהליכען, צוזונגענעם און צוטאנצטען געוועב פון די געזאנג און טאנץ-סקעטשען, און פאלקס-גראטעסקען, אין דעם געפלעכט פון שפרודעלדיגען הומאר און שפיציגען וויץ, שפאצירט אדורך א רייה לאדזער קאמישע אלבעקאנטע געשטאלטען (אין דער אקטועלער רעוויע פון י. אבערזשאנעק, א. נ. „אויפ'ן פרייהייט'ס פלאץ") און – מיט איין ווארט – ס'איז חגא!

מעלדונג

הסתדרות „צעירי-מזרחי" קילינסקי 44.

היינט, זונטאג, פ' וארא 8 א זייגער אוועגד ווערט איינגעארדענט א קאלעקטיווער רעפעראט אד"ט „רעוויזיע-שטרעמונגען אין מזרחי" מיט דער בעטייליגונג פון פאלגענדע חברים: א. אסם, י. וויינשטאדט, ש. ליכטענבערג, מ. לאופגאס, ב. מארעק, ב. ניימאן, א. פעליך, מ. ראזענבערג א. א. חברים און סימפאטיקער קומט מאסענווייז.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 90-216
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אוועגד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon
12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביינאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

קליינע אנאנסען
פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

א געוועלב ביליג צו פערדינגען. צו ערפאהרען קעלבאך 22 ביים ווירט. 92

צו דינגען און פערדינגען פערשידענע וואוינונגען אין אלטע און אין נייע הייזער מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף מאנאטליכע דירה-געלד. גע וועלבען, געשעפטס- און פאבריקס-לאקאלען. מעבלירטע צימערען, הייזער, ווילעס, פלעצער פון פערשידענע פרייזען. יעדער קויפט און פערקויפט. נאר דורך דער ביורא „לאקום", וואס ערלעדיגט פינקטליך און סאליד. אינהאבער יוסף קארמעסער און קאמפ. אינפארמאציעס אהן בעלוינונג, פיעטריקאווער 62, פראנט 2. שטאק, טעל. 15-166 טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אוועגד.

עס איז נויטיג
מיידלעך מיט מאשינען צו מענער-וועש און א בינדע-נייהערין ווערען געזוכט ביי ראפאפארט, לאגעווניצקא 10. 83

איינינע קוואליפיצירטע ארבייטער צו מאשינען קאמערציאל-פאטענט. פאמארסקא 73 אין דער זאקטי-פאבריק. 93

לאקאלען
איבערצוגעבען 2 שטיבען מיט א געוועלב פריינווירדיג, ילייין דירה-געלד. עווענטועל אהן געוועלב. צו ערפאהרען קילינסקיענא 73, ביי וויגאדני. 84

איבערצוגעבען א שטאל מיט א קאנצעסיע פון מאגיסטראט אויף 3 קיה, אויך א צימערל. קילינסקיעגא 73. וויגאדני. 83

אנ'איינגעפיהרט אייזען-געוועלב מיט א וואוינונג איבערצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע אונטער „אייזען".

א בעקעריי אין צענטרום שטאט צוליב קראנקהייט פון זאפארט איבערצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע.

פרייזווירדיג איבערצוגעבן א פריזיר-אנשטאלט מיט איינריכטונג און עס קאן אויך זיין אהן איינריכטונג מיט א וואוינונג צוזאמען. צו ערפאהרען זשעלאנא 40, פריזיער קעניגשטיין. 95

פלאנג-פיוא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרעסטער סוקצעס פון דער פוילישער סלאנג-פילם-פראדוקציע!
דראמע פון ליבע און פארצווייפלונג לויט דער ערצעהלונג
פון Wacław Sieroszewski אונטער׳ן נאמען:

„נאך סיביר"

אין די הויפט-ראלן: Jadwiga Smosarska
Adam Brodzisz, Bogusław Samborski.
קורצליך: „איז דער נעץ פון שקר".

דער זאל איז גוט בעהייצט.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

ווייכטיג פאר חתנים!
דאס גרעסטע געשעפט פון

יודישע לאנגע מלבושים
ח. מענדראווסקי

לאדז, אגראדאווא 8, טעל. 202-28

וואס האט זיך אזוי בעריהמט געמאכט מיט איהרע אויסארבייטונגען אין אלע עקען פון פוילן, בעזיצט אויף לאגער א גרויסן אויסוואהל פון אלע ארט חתונה-אויסשטייערס, ווי אויך אלערליי סארטען פון קלענסטן נומער אין בילינסטן ביז׳ן גרעסטן און טייערסטן.

צוליב׳ן קריזיס אויסערסט נידריגע פרייזן!

אויך א ספעציעלע אפטיילונג פון די בעסטע בעשטעלטע ארבייט מיט די בעסטע דיפלאמירטע פאכמענער. איך בעזיץ אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון די בעסטע סחורות טאמאשאווער און ב ליצער, אויך די בעסטע אויסלענדישע זיידען-שטאפען ספעציעל אויף בעשטעלונגען. אלע ארט בעשטעלונגען קענען אויך אויסגעפיהרט ווערען דורך דער פאסט צושיקענדיג א פאס-קארטעל מיט דער מאס.

בעמערקונג: א ספעציעלען ראבאט פאר מיטגליעדער פון „אגודת ישראל".

קומט און איבערצייגט אייך!!!

מעבעל

א איבערראשונג פאר די אלע, וואס ווילען קויפען מעבעל!

מיר בעזיצען אויף לאגער אלע ארט מעבעל פון די בעסטע אויפל. מאטעריאלען. די פרייזן זענען רעדוצירט מיט 50%

א קאמפלעט שלאף צימער צום פרייז פון 1050 זל.
" " שפייז-צימער " " " 1250 "
" " גאבינעט " " " 850 "

ווי אויך איינצעלנע מעבעל-שטיקער, בילינער ווי איבעראל

איז צו בע-קומען און „סטיל", נארוטאוויטשא 4 טעל. 190-26. קומט און איבערצייגט אייך!

זיכערע הילף און א רפואה

אהין א אפעראציע, אן בלוט. אהין א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליסעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער פראנדיג און שטערבליך. ספעציעל נעמענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר

דאקטאר בראפורעטונג בעזוכונג זיכער דעם שאערסטן און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר חולקרה ליידונגען מיט תמיד-גארמענטן און אפאראטן פאר פערקרומטע פיס און פלאטס-פיס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע נומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן

עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישער אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערציינגען פון די קראנקע איז אנגע-בערענט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פריים. ד״ר בארנטש, פראפ. דר. י. מאן רישלער, פראפ. ד״ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט דעם ה׳ דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) בין איך בע-פרייט געווארען פון א שווערער אפעראציע, וואס האט מיך געדראהט צוליב דער ברוך-קראנקהייט. אין די קריטישסטע טעג האט ה׳ דיר. י. ראפאפארט נישט געשוינט קיין מיה און האט נישט גערוהט, ביז מיין געזונד-צושטאנד איז געווארען בעפרידיגענד און פאר אזא אויפמערקזאמקייט און מיין אויסקורירען מיך פון אזא געפעהרליכער ברוך-קראנקהייט דריק איהם אויס מיין ערנסטען הארצליכען דאנקבארקייט. לייזער מאביאש, לאדז, נאוואטיעסקא 7, 3. שט.

יעדער איינציגער

מעבעל

האט זיך איבערצייגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען א״וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

„Praca"

פרויען-פאך-קורסען

ביי דער געזעלשאפט צו פערשפרייטען פאך-רענטאבלען צווישען יודישע פרויען
וואלטשאנסקא 21, טעל. 167-15

נעמט אן איינשרייבונגען אויף פאלג. אפטיילונגען
1) דאמען-שניידעריי
2) האנד-שטיקעריי,
3) הוטען-פוצעריי
4) וועש-ארבייט
5) אנדולאציע
6) מאניקור

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג פון 1— 6 נאכמ.

פערשרייבט אייער קינד וואס לערנט אין א פוילישער שולע אין דעם איינ-ציגען מוסטערהאפטען רעליגיעזען בית ספר פאר קינדער, וואס לערנען אין פוילישע שולען

„תורה-ודת"

פל. וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6

פאר קינדער פון 5—14 יאהר.

דאס לעהר-פראגראם פון תורה ודת" נעמט ארום א קורס פון אלערליי למודי קודש (עברי, חומש, רש״י, נ״ך, דינים, משניות, גמרא), העברעאישע שפראך, יודישע געשיכטע א.ז.וו. און אלעס וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען. דאס לעהר-פערזאנאל בעשטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען.

צוליב׳ן קריזיס — הנחה-פרייזען.

קינדער פון 4–8 יאהר ווערען אהיימגעפיהרט דורך א ספעציעלען מענש.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד״ר מעד. ש. איינער, ד״ר מעד. י. בוים, ד״ר מעד ריימלער-קוריאנסקא ד״ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד״ר מעד. י. פאלאאכוו
כירורגישע אפטיילונג פון ד״ר מעד. מ. סאנטאר

Dr. med. STUPEL

Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego

האט בעניימט די אויפנאהמען אין רענטגענאלאגיע אין דער לעטצניצע זגערזשער 17 פון 12—6 נאכמ.
זונטאג פון 10—12 מיטאג.

אין ווענערישע קראנקהייטען אין דער היים אויף מ׳עלטשא-סקיעגא 12 (שקארנא) טעל. 118-28
פון 7—9 אוונט, זונטאג פון 4—6 נאכמ.

אונבעמיטעלטע און ארבייטסלאזע בעראטונגען אין דערזעלבער מיטוואך און זונטאג בחנם.

Dr. A. SZMIRGELD

ספעציאליסט פון נערוועןקראנקהייטען
שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע)
היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווער-ערציהבארע קינדער

ul. SRODMIEJSKA Nr. 27

טעלעפאן 151-89   פון 5 ביז 7

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

KONSUM

PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICIŃSKA 54.   Dojazd Tramwajami 10 i 16

בעזוכט אונז

און איהר וועט זיך איבערצייגען, אזוי ווי
1000 = טער פערזאן
פאר אייך,
אז אונזערע פרייזען
זענען אונגעוועהנליך
נידריגע

KONSUM

PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICIŃSKA 54.   Dojazd Tramwajami 10 i 16

די עלעגאנטסטע

דאמען-טאשען
וואליזען

אין פערשי-דענע סארטען

צו די ביליגסטע פרייזען בעקומט מען נור ביי די בייאוטע פירמע

L. Herszfinger

לאדז, פילסודסקיעגא 44

געדענקט די אדרעס!   רעיעלע בעהאנדלונג!

די פרעסט קומען אז
דעריבער פערזארגט אייך מיט א גוטע

שאמאט-איוועז

און אזעלכען קענט איהר בעקומען נאר אין דער בעקאנטער פאבריק פון שאמאט-איוועז און קוכען פון

מ. נירענבערג

פילסודסקיעגא 50 (לעבנסט זגערזשער 13)

ס׳ווערען אויך אנגענומען אלערלייט ארבייט און רע-פעראציעס פון פערשידענע קוכען און קאפעל-אייוועז.

מיט אכטונג

מ. נירענבערג, ווסכאדניא 50.

Dr. med.

H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32
עמפפאנגס-שטונדען 8–10, 12–2 און 5–8, זונטאג אין יו״ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr. med.

Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה.,
נעהמט א׳ פון 8—9.30 פריה
פון 12.30—1.03 נאכמ. און פון 6 ביז 9 אוונט.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.

פיעטריקאווער 10
טעל. 245-21.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.
דאמען בעזונדער ווארטע-זאל

Dr. med.

REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 5–8 אוונט.
זונטאג און יום-טובים פון 9 ביז 1 בייטאג.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר׳ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטע
אין טעקסט—40 " " " 60 " " " 4 "
נאכ׳ן טעקסט—12 " " " 18 " " " 8 "
פאר א מיליטער-שורה: ליניע דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.   Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 81.